

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Pavel Bartošek

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Práce s odsouzenými páchající sexuální trestnou činností na dětech

Work with convicted committing sexual offence on children

Pavel Bartošek

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: BC-VYCH

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Práce s odsouzenými, páchající sexuální trestnou činností na dětech“ vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Místo a datum odevzdání práce

.....

podpis

Touto cestou chci vyjádřit poděkování PhDr. Jaroslavě Hanušové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce. Za věnovaný čas, trpělivost, ochotu, pečlivost a profesionalitu.

ANOTACE

Tato práce se zabývá problematikou zacházení s odsouzenými, kteří se dopustili sexuálních a násilných trestných činů spáchaných na dětských obětech. Konkrétně se zaměřuje na výsledky plnění programu zacházení jednotlivými účastníky, v rámci standardizovaného programu, pro pachatele odsouzené za násilné trestné činy na dětech, GREPP (z angličtiny zkratka GREPP – Reedukační psychologický program zaměřený na práci s vinou). Většina pachatelů této trestné činnosti z počátku svojí vinu nechce přijímat a zastírá ji. Ze zkušeností vyplívá, že se v průběhu programu mohou postoje odsouzených ke svým trestným činům měnit.

Výzkumný vzorek kvalitativní části studie byl sebrán v letech 2014 do roku 2016. Byl složen ze tří reprezentativních kazuistik z řad absolventů programu GREPP ve Věznici Nové Sedlo.

Práce formou narativní studie zjišťuje, zda jsou účastníci během programu schopni konkrétně měnit svůj postoj a náhled na svojí trestnou činnost. Jedním z cílů je využití závěrů práce k vytvoření doporučení pro odsouzené absolventy programu, které by bylo využitelné pro jejich další výkon trestu. Také doporučení pro zaměstnance Vězeňské služby České republiky, které by mohli závěry využít pro svoji práci.

Vybrané kazuistiky odsouzených charakterizují jednotlivé skupiny účastníků. Tyto skupiny se dělí na absolventy programu, kteří jsou změny schopni, kteří jsou schopni změnu přijmout částečně a těch, kteří změny schopni nejsou.

KLÍČOVÁ SLOVA

program GREPP, cíle programu, vina, oběť, přijetí viny, změna náhledu

ANNOTATION

This work deals with the treatment of convicts who committed sexual and violent offenses against child victims. Specifically, it focuses on the results of the implementation of the treatment program the individual participants within a standardized program for offenders sentenced for crimes of violence against children GREPP (English acronym GREPP - Re-

education psychology program focused on working with wine). The majority of offenders from the beginning of his guilt and does not want to accept it conceals. From experience it implies that in the course of the program can attitudes convicted for their crimes vary.

The research sample qualitative part of the study was collected in the years 2014 to 2016. It is a narrative study. It was composed of three representative case studies from among the graduates of the program in the prison GREPP Nové Sedlo

The work investigates whether the participants in the program are able to specifically change their attitude and outlook on their criminal activities. Another goal is to use the findings of the work to create recommendations for convicted graduates of the program, which would be useful for further punishment. Recommendations for employees of the Prison Service of the Czech Republic, which they could use for their work.

Selected case studies convicted characterize each group of participants. These groups are divided into program graduates who are able to change who can adopt the amendment in part and those who are not able to change.

KEYWORDS

GREPP program, program objectives, guilt, sacrifice, acceptance of guilt, changing
preview

Obsah

1	Úvod	8
2	Teoretická část	10
2.1	Vymezení základních pojmů a základní legislativy	10
2.1.1	Násilné a sexuálně motivované trestné činy páchané na dětech	10
2.1.2	Pachatelé trestných činů páchaných na dětech	11
2.2	Vězeňství	15
2.3	Odborné zacházení ve věznicích	16
2.3.1	Penologie a penitenciární praxe	16
2.3.2	Programy zacházení s odsouzenými	17
2.3.3	Základní oblasti aktivit programu zacházení	18
2.3.4	Realizace programu GREPP ve věznici typu „B“	21
3	Praktická část	26
3.1	Cíl a výzkumné otázky	26
3.2	Metodologie výzkumu	26
3.2.1	Použité metody	26
3.2.2	Výzkumný soubor	27
3.2.3	Průběh výzkumu	30
3.3	Výsledky výzkumu	31
3.3.1	Rozhovor k biografickým údajům respondentů	31
3.3.2	Informace získané z rozhovoru k vstupním dotazníkům	37
3.3.3	Informace respondentů k trestnému činu, technika „Horká židle“	42
3.3.4	Dopisy oběti	49
3.3.5	Výsledky hodnocení účasti v programu	52
3.3.6	Hodnocení programu respondenty	56

3.4	Diskuse	57
3.5	Doporučení pro zaměstnance vězeňské služby	60
4	Závěr.....	62
5	Seznam použitých informačních zdrojů	64

1 Úvod

Ve své práci popisuji realizaci programu GREEP, jehož se účastní odsouzení, kteří spáchali násilný nebo sexuálně motivovaný trestný čin na dětech. Tento program probíhá dvakrát ročně ve Věznici Nové Sedlo.

Výkon trestu odnětí svobody je důsledkem nezákonného chování osob. Tyto osoby byly za svoje jednání odsouzeny pravomocným rozsudkem. Před rokem 1989 se pozornost spíše soustřeďovala na samotný výkon trestu, nikoliv na jeho reedukační funkci. Při výkonu trestu se nehledaly příčiny nezákonného jednání. Účelem výkonu trestu v současnosti, je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti. Vychovávat jej k tomu, aby vedl řádný život a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti. Výkon trestu odnětí svobody má snahu o možnou reintegraci odsouzených do společnosti se zřetelem na individuální osobnost každého jedince. Proto se v současné době stává primárním cílem vězeňství, směřování aktivit ve výkonu trestu tak, aby došlo k pojmenování a odstraňování příčin nežádoucího jednání u odsouzených. Je podporována snaha o využívání výchovných, vzdělávacích metod a programů, které by korigovaly a kultivovaly chování odsouzených. Odsouzení by pak měli být schopni uplatnit získané dovednosti, po ukončení výkonu trestu, v běžném životě.

Toto téma jsem si vybral v souvislosti se svým povoláním, protože jsem většinu svojí praxe pracoval v různých pedagogických zařízeních a ve své práci jsem se setkával s lidmi, kteří se v určitých etapách svého života, dostali do zásadních obtíží. V současné době se jako terapeut setkávám s osobami, které spáchaly trestný čin na dětských obětech. Trestné činy tohoto charakteru jsou širokou veřejností odmítány. Na pachatele je pohlíženo s největším opovržením a odporem. Ve věznicích není situace jiná. Zajímalo mě, jak na svůj čin nahlíželi samotní pachatelé. Jak se vyrovnávali, vyrovnávají a budou vyrovnávat s tlakem okolí. Zda jsou schopni přijmout za svůj čin zodpovědnost, nebo vinu odmítají. Jestli jsou schopni, při odmítání viny, změnit svůj postoj. Jakým způsobem se vyrovnali, nebo budou chtít vyrovnat s obětí svého jednání.

Teoretickou část jsem rozdělil na tři části. První část se věnuje vymezení základních pojmů a legislativě. Uvádím zde konkrétní trestné činy, za které jsou odsouzení účastníci GREPPu a sexuální poruchy, které jsou nejčastěji u těchto odsouzených zastoupeny.

Druhá část pojednává obecně o vězeňství, oboru penologie a způsobu jejího využití ve věznicích v rámci penitenciární praxe. Ve třetí části uvádím popis odborného zacházení s vězni a konkrétněji popisují program GREPP.

Praktická část je složena z narativního kvalitativního výzkumu, který reprezentuje jednotlivé skupiny účastníků a jejich změny v náhledu na svojí trestnou činnost v průběhu programu. Zjištěné výsledky šetření popisují, zda došlo u odsouzených k předpokládanému posunu a zda byly splněny cíle programu.

Cílem mé práce je informovat o způsobu práce v českých věznicích s pachateli těch nejzávažnějších trestných činů. Jak se s konkrétními pachateli pracuje a přednést doporučení, které by mohlo být užitečné pro zaměstnance vězeňské služby. Zároveň doporučení pro odsouzené, kteří absolvovali program GREPP k jejich dalšímu terapeutickému nebo léčebnému směřování.

2 Teoretická část

Pachatelé násilných a sexuálně motivovaných trestných činů na dětech jsou velice specifickou skupinou odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Jsou odsuzováni širokou civilní společností i ostatními vězni. Je na ně pohlíženo jako na odpad společnosti. Tato kapitola se zabývá vymezením trestných činů spáchaných na dětských obětech, specifickým legislativním rámcem těchto činů a specifiky pachatelů.

2.1 Vymezení základních pojmů a základní legislativy

V této kapitole vymezují základní pojmy, které se týkají práce s odsouzenými za násilné a sexuálně motivované delikty na dětských obětech.

2.1.1 Násilné a sexuálně motivované trestné činy páchané na dětech

Násilné a sexuálně motivované činy, které jsou spáchány na dětských obětech, jsou zpravidla nejvíce medializovány. Poté jsou probírány v odborné i laické veřejnosti. Týká se to zejména zneužívání a týrání dětí, které mají na samotný vývoj dítěte velmi nepříznivý a neblahý dopad. (Čírtková, 2007).

V právní úpravě zákona nacházíme pojem dítě. Dětská oběť je definována, jako osoba mladší 18 let a spolu s mladistvými, jako osoba vyžadující zvláštní ochranu. Jinou právní definicí, se dítětem, podle § 126, rozumí osoba mladší 18 let, není-li uvedeno jinak. V některých případech je dítě definováno, jako osoba blízká této věkové kategorii. To znamená, že se za dětskou oběť může považovat i osoba po dosažení 18 let (Trestní zákoník, 2009).

V případě pohlavního zneužití, § 187, je dítě definováno, jako osoba mladší 15 let a je trestné, pokud jiná osoba zneužije jeho závislosti, nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. (Trestní zákoník, 2009).

Trestní zákoník uvádí tyto násilné a sexuální motivované trestné činy páchané na dětských obětech: vražda, pohlavní zneužití, znásilnění, výroba a distribuce pornografie, kuplířství, týrání svěřené osoby, obchodování s lidmi, svěření dítěte do moci jiného, sexuální nátlak, prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie, opuštění dítěte nebo svěřené

osoby, týrání svěřené osoby, týrání osoby žijící ve společném obydlí, únos, ohrožování výchovy dítěte, svádění k pohlavnímu styku. (Trestní zákoník, 2009).

Trestný čin sexuálního zneužívání dětské oběti je definován jako: „*zapojení závislého, vývojově nezralého dítěte nebo adolescenta do sexuálních aktivit, které jím nejsou pochopeny a přijímány a narušují jeho sociální tabu v rodinných rolích*“ (Čírtková, 2007, s. 52)

2.1.2 Pachatelé trestných činů páchaných na dětech

Pachatele, kteří páchají trestné činy na dětech „*lze v obecné rovině rozdělit na nedeviantní (neparafilní) pachatele, kteří často využívají dítě jako náhradní objekt, když nemají „přístup“ k dospělému sexuálnímu partnerovi. A deviantní (parafilní) pachatele – pedofilní, tedy trvale zaměřené na děti jako objekty svého sexuálního zájmu*“ (Blatníková a kol., 2009, s. 33)

Rode a Scheld rozlišují pachatele násilných trestných činů do tří kategorií:

- afektivní – trestný čin je často spáchán v silně emoční situaci, kdy pachatel není schopen racionálního úsudku a náhledu na situaci;
- racionální - trestný čin je spáchán promyšleně s jasným plánem a s uvědoměním si důsledků svého jednání. Tento trestný čin je často motivován ziskem finančním, materiálním či uspokojením svých potřeb;
- deviantní – trestné činy jsou motivované silnými odchylkami v uspokojování svých potřeb od potřeb běžně přijímaných společností. (Rode, 2013).

Z praxe programu GREPP vyplývá, že do něj většinou nastupují odsouzení, kteří se dají kategorizovat jako racionální a deviantní. A v menší míře nastupují odsouzení pachatelé s afektivními způsoby jednání.

Čírtková rozlišuje obecně osobnosti pachatele a rozděluje je do 5 typů:

- Socializovaný typ – pokud tento typ pachatele spáchá trestný čin, tak se u něj dostaví běžná reakce, která odpovídá standardním představám okolí (například úzkost ze svého činu, lítostivost, smutek, strach z následků). S tímto typem pachatele lze velmi dobře hovořit, jsou pro něj důležité vazby na blízké osoby

a morální postoje ostatních. Klade sám důraz na své sociální začlenění a pozitivní vlastnosti. (Čírtková, 1998).

- Neurotický typ – po spáchání trestního činu u tohoto typu pachatele dochází k chaotickému a neúčelnému jednání. Svůj postoj k trestnému činu bagatelizuje, omlouvá své jednání uklouznutím, hloupostí a náhodnými vlivy z okolí. Zároveň u těchto pachatelů je přítomen standardní hodnotový systém a je možné na těchto základech stavět možnost změny jeho náhledu na trestný čin. (Čírtková, 1998).
- Psychopatický typ – osobnostní rysy tohoto pachatele jasně vybočují z normálního jednání osob. Jde o trvalé vychýlení osobnosti, která může trpět, nebo trpí mnoha poruchami. Výchovné působení na tohoto pachatele je proto velice obtížné, ale je možné. V těchto případech je důležité dlouhodobé zacházení, přičemž výsledek bývá nejistý. Velmi složitě se s těmito osobami komunikuje. (Čírtková, 1998).
- Mentálně nedostačivý typ – jde o pachatele s nízkou mentální úrovní, nízkou inteligencí a z tohoto důvodu je i trestná činnost velmi přímočará. Jeho jednání a skutky nejsou promyšlené. Většinou u něj jde o jednoduché uspokojování svých potřeb. Tento typ je často velice lehce, snadno ovlivnitelný a zmanipulovatelný. Velmi jednoduše je schopen přijmout myšlenky okolí. Bez podporujícího okolí prakticky není schopný v běžném prostředí efektivně fungovat. (Čírtková, 1998).
- Psychotický typ – tento typ páchá trestnou činnost zpravidla pod vlivem nejtěžších psychiatrických onemocnění (např. psychóza). Vyznačuje se nesrozumitelným a nepochopitelným jednáním bez objektivních důvodů. Není vyloučeno u těchto typů pachatelů ani velmi kruté a hrubé zacházení s obětí. (Čírtková, 1998).

Takovéto shrnutí je velmi obecné, nicméně lze říci, že mnoho pachatelů je deprivovaných až deprivovaných a své oběti využívají k uspokojení svých potřeb. Dětské oběti jsou ty nekřehčí a nejzranitelnější, zároveň se nejméně brání. (Pöthe, 1996).

Duševní poruchy odsouzených, kteří páchají trestné činy na dětech

Pachatelé trestných činů spáchaných na dětech, mohou páchat skutky na základě neuspokojení svých primárních potřeb. Pachatelé bez duševních poruch jsou často sociosexuálně a psychosexuálně nezralí jedinci, kteří nedodržují sociální normy sexuálního chování. Jedinci se sníženou schopností racionální kontroly sexuálního chování, kteří

spáchali situačně podmíněné sexuální delikty pod vlivem alkoholu, drogy, dlouhodobého sexuálního pústu. Hypersexuální jedinci se sníženou volní kontrolou a s převahou pudové složky. Jedinci trpící poruchami osobnosti, mají často znatelné rysy nezdrženlivosti, podléhají pudovým podnětům a obvykle páchají i jinou násilnou kriminalitu. Nicméně často se nejzávažnější trestná činnost odvíjí od přidružené duševní poruchy. Z těchto poruch jsou nejzávažnější parafilie a psychotičtí pacienti v relapsu duševní choroby. (Weiss, 2008).

Podle Čírtkové jsou nejčastějšími duševními poruchami, kterými trpí pachatelé trestné činnosti:

- neurotické poruchy;
- poruchy nálad;
- schizofrenní poruchy;
- poruchy osobnosti;
- poruchy intelektu (mentální retardace a demence);
- poruchy vyvolané požíváním alkoholu a jiných návykových látek;
- jiné návykové a impulzivní poruchy;
- a sebevražedná jednání. (Čírtková, 2000).

Parafilie, které mohou mít vliv na spáchání trestného činu na dětských obětech

Mezi nejtěžší parafilie podle preference nedospělé oběti jsou děleny na pedofilii, hebefilii a efebofilii. Pedofil je, Weissem, definován jako „milovník dětí... U této deviace jde o erotické zaměření na objekty v prepubertálním věku (tedy na chlapce a dívky bez znaků dospívání)... Rozoznáváme pedofilie heterosexuální, bisexuální a homosexuální.“ (Weiss, 2008, s. 74)

Hebefilie je diagnostikována u mužů, které sexuálně přitahují děvčata s náznakem prsů, pubického ochlupení. Tedy, která se nacházejí ve fázi pohlavního dospívání. Efebofilie je diagnostikována u mužů, kteří jsou přitahováni chlapci v pubertě, kteří mají náznaky ochlupení, kteří již mohou mít i schopnost výronu semene. (Weiss, 2008).

Brichcín uvádí, že heterosexuální pedofilie (zaměřená na dívky) je asi dvakrát častější než homosexuální (zaměření na chlapce), ale v recidivě je poměr právě opačný. Pro

heterosexuální pedofily jsou typické nenásilné formy přiblížení k dítěti. V kriminálních případech se často jedná o dítěti, jako náhradním objektu za nedostupného sexuálního partnera, který by měl být pro danou osobu přiměřený. Je důležité podotknout, že ne každý sexuálně motivovaný trestný čin spáchaný na dítěti je spáchán pedofilem. Dá se říci, že toto tvrzení je typické pro komentáře ve většině sdělovacích prostředků, ale to může být zavádějící. (Brihcín, 1996).

Další parafilie, které ovlivňují trestné činy spáchané na dětských obětech jsou: patologická sexuální aktivita, agresivní sadismus, exhibicionismus, voyeurismus, tušérství a frotérství, sadismus, masochismus. (Weiss, 2008).

Podezřelí pachatelé násilných a sexuálně motivovaných trestných činů na dětských obětech, jsou po rozhodnutí soudce o jejich vině předáni Vězeňské službě České republiky.

2.2 Vězeňství

V České republice je v provozu 35 věznic. Věznice jsou rozděleny na vazební věznice a věznice určené pro výkon trestu. Detenční ústavy jsou speciální zařízení zdravotnického charakteru pro umístění vysoce rizikových jedinců s dlouhodobou, špatnou perspektivou jejich narovnání. O umístění do typu vězeňského zařízení vždy rozhoduje soud.

Obr. 1 mapa rozmístění věznic v České republice

(VSČR <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-litomerice/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr>, 2016)

K 9. 3. 2016 bylo celkově ve věznicích umístěno 21 563 osob. Obviněných ve výkonu vazby 1986 osob. Odsouzených osob k výkonu trestu odnětí svobody 19 936. V detenčních ústavech 59 osob. (<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/>, 2016).

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody definuje účel výkonu trestu jako prostředek stanovený k „působení na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit

společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti“ (Zákon o výkonu trestu odnětí svobody § 1 odst. 2, zák. č. 169/1999 Sb.)

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody dělí věznice v České republice na čtyři typy:

- věznice typu „A“ s DOHLEDEM;
- věznice typu „B“ s DOZOREM;
- věznice typu „C“ s OSTRAHOU
- věznice typu „D“ se ZVÝŠENOU OSTRAHOU. (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

Pachatelé trestných činů spáchaných na dětech jsou podle jejich závažnosti a nebezpečnosti, soudem zařazováni do věznic všech typů. Odbornou komisí věznice jsou umístěni do oddílů, kde absolvují stanovený výkon trestu.

2.3 Odborné zacházení ve věznicích

V rámci účelu výkonu trestu, je nutné na jedince odborně působit. Toto odborné působení je zajišťováno veškerým personálem věznic. Někteří jsou aktivními účastníky v tomto procesu jako odborní specialisté, jiní mají funkci režimovou, dozorovou a zajišťovací. (Sochůrek, 2007).

2.3.1 Penologie a penitenciární praxe

Naukou o trestu a trestání a jejich účincích se zabývá penologie. V celé penologii je kladen důraz poznání osobnosti odsouzeného, s cílem stanovit co nejprůměrnější diferencované zacházení, při dodržování zásad individuálního přístupu. (Sochůrek, 2007).

Penologie zkoumá efektivitu trestů. *„Studuje vývoj penologických myšlenek, zkoumá sociálně psychologické procesy, jevy, vztahy a zákonitosti, které vznikají v důsledku aplikování trestu. Zkoumá fyzickou a psychosociální realitu pachatele (jeho zdravotní stav, nemoci, úrazy, sociální zázemí, věk, dosažené vzdělání).“* (Paukertová, 2010, str. 56)

V rámci výkonu trestu odnětí svobody sestavuje výchovné zacházení s odsouzenými, aby bylo dosaženo maximální efektivity při naplnění účelu trestu. Zkoumá systém a fungování instituce při realizaci zákonného postihu. Hledá i jiné sankce, které by účinně ovlivňovaly chování pachatelů trestných činů. Těmito sankcemi mohou být ochranná opatření nebo

alternativní tresty. Do penitenciární praxe vstupují společenské vědy zabývající se chováním člověka a jeho psychikou tak, aby se podílely na řešení problémů spojených s penitenciárním procesem. Tyto společenské vědy se označují jako penitenciární disciplíny. Mezi ně je zahrnuta i penitenciární pedagogika. (Sochůrek, 2007).

Penitenciární pedagogika

Penitenciární pedagogika je *„je aplikovaná pedagogická věda, která se zabývá zkoumáním, výchovou a vzděláním osob odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody. Patří do systému věd pedagogických. Její název pochází z latinského poenitentia, což znamená v překladu pokání, lítost, trest.“* (Paukertová, 2010, str. 57)

Prostředky penitenciární pedagogiky

Prostředky penitenciární pedagogiky jsou režim a kázeň, díky nim, můžeme na odsouzené působit ve smyslu dodržování stanoveného pořádku, účasti na pracovní výchově, kulturní a vzdělávací činnosti.

„Kázeň je soubor opatření, kterými se směřuje chování k dodržení stanovených norem.“

„Režim je soustava požadavků na chování jedinců nebo skupin a současně i opatření k jejich dodržování.“ (Paukertová, 2010, str. 58)

2.3.2 Programy zacházení s odsouzenými

Program zacházení je ve věznicích nejdůležitějším prvkem při vytváření podmínek pro výchovné působení na vězněné osoby. Vytváří se v podstatě ihned po umístění odsouzeného do věznice. Jde o ucelené pedagogické působení přizpůsobené individualitě odsouzeného. Je zaměřené na rizikové faktory pro další možné páchaní trestné činnosti a zaměřené na zapojení jedince, po výkonu trestu, do běžné společnosti. Hlavním předpokladem pro zpracování PZ je kvalitně zpracovaná komplexní zpráva o odsouzeném. Tuto zprávu zpracovává komise ve složení psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník, lékař, vrchní dozorce, popřípadě další určený pracovník věznice. Dalším předpokladem je podrobné prostudování všech spisů o odsouzeném a osobní pohovor. (Paukertová, 2010).

Speciální pedagog po konzultaci s odbornými zaměstnanci vytváří s odsouzeným seznam možností a konkrétních aktivit, které odsouzený během svého trestu plní. Plnění tohoto programu má následně vliv na celkové hodnocení odsouzeného, popřípadě jako podklad pro rozhodování soudu o přemístění do jiné věznice nebo k podmíněčnému propuštění. S dobou VTOS se program zacházení průběžně aktualizuje. To vše na základě nově nastalých skutečností. Tyto skutečnosti jsou: změna chování u odsouzeného, splnění konkrétních aktivit nebo programů v PZ, vývoj osobnosti odsouzeného, při přemístění do jiné věznice. (Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody).

Hlavním cílem PZ je vytvoření předpokladů u odsouzených pro jejich začlenění do společnosti. Aby odsouzený ve svém životě vynechal další páchaní trestné činnosti, rozvinul své občanské a profesní kompetence. Je to příprava na reintegraci a resocializaci. Každým programem zacházení prostupuje snaha po mravní nápravě odsouzeného. (Paukertová, 2010).

2.3.3 Základní oblasti aktivit programu zacházení

Náplň PZ, kterou odsouzený je povinen plnit, zahrnuje oblasti aktivit rozvíjející schopnosti a dovednosti potřebné pro integraci odsouzeného do civilního života po výkonu trestu odnětí svobody.

Tyto aktivity se rozdělují na:

- pracovní
- vzdělávací
- speciálně výchovné
- zájmové aktivity
- oblast utváření vnějších vztahů
- další aktivity dle požadavků odsouzeného (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

Při tvorbě programu zacházení se vždy vychází z aktuálních a konkrétních podmínek věznice. Jsou to prostory, finanční, pracovní a časové možnosti, typ věznice. Rozhoduje o tom i skladba odsouzených (pohlaví, věk, ochota pracovat, charakter trestné činnosti). Další hledisko pro vypracování PZ jsou personální možnosti věznice. Počet specialistů, jejich schopnosti, zkušenosti a zájem o práci, což platí i pro vychovatele. Všechny tyto osoby jsou zapojené do realizace PZ. (Paukertová, 2010).

Standardizované programy

Do PZ se mohou včlenit i standardizované programy. Standardizované programy vznikly z potřeby cíleně působit na odsouzené, kteří svými charakteristikami nespádají do působnosti specializovaných oddělení, avšak práce s nimi je pro ochranu společnosti mimořádně žádoucí či přímo nařízená vládou. To být odsouzení se zvlášť vysokými kriminogenními riziky v chování, anebo naopak ti, u nichž je naděje, že se po absolvování jasně vymezené a ohraničené intervence mohou plnohodnotně reintegrovat do společnosti. (Jiříčka, 2012).

„Standardizovaný program je takový program, který je přenositelný z jedné věznice do druhé při zachování všech podmínek realizace a kritérií, který je považován za odpovídající stavu současného poznání a účinný.“ (Jiříčka & Kejřová, 2015, str. 45)

Odborní zaměstnanci ve věznicích v současné době realizují tyto programy:

- 3Z pro pachatele méně závažných deliktů před podmíněným propuštěním;
- TP 21 JUNIOR pro mladistvé;
- PARDON pro odsouzené s nepříznivým průběhem řidičské praxe a pro pachatele dopravních nehod;
- KEMP dlouhodobý program pro pachatele násilí;
- GREPP krátkodobý reedukační program pro pachatele sexuálně motivovaného násilí na dětech.
- GREPP 2 dlouhodobý terapeutický program pro pachatele sexuálně motivovaného násilí na dětech.

V rámci pilotáže se ověřuje program pro odsouzené s doživotním trestem. (Jiříčka, 2015).

Program 3Z

Program 3Z (Zastav se, Zamysli se a Změň se) je nejčastěji využívaný standardizovaný program v českých věznicích a byl inspirován programem *Stop, Think and Change* z Velké Británie. Vyškolení odborní zaměstnanci realizují tento program zpravidla dvakrát ročně s odsouzenými, kteří páchali majetkovou trestnou činností před podmíněným propuštěním. Tento program je založen na kognitivně – behaviorálních principech. (Jiříčka, 2012).

Program TP 21 Junior

Problematikou snižování výskytu násilných trestných činů u mladistvých odsouzených se zabývá program TP 21 Junior. Snahou programu je mladistvé odsouzené inspirovat k vytvoření jiného řešení konfliktních, rizikových situací v zátěži a nepoužívat jejich obvyklé agresivní jednání. Přijmout za svoje chování, porušování pravidel a norem zodpovědnost. Trvá v rozsahu 2 měsíců až 1 roku. (Jiříčka, 2015).

PARDON pro pachatele dopravních nehod

Na pachatele dopravních nehod se zaměřuje program Pardon. Tento program vznikl ve spolupráci vězeňské služby s Centrem dopravního výzkumu. Působí na tuto cílovou skupinu preventivním charakterem, tedy aby se mohli znovu účastnit silničního provozu bez ohrožujícího faktoru svého jednání. *„Účast v tomto programu je pro odsouzené příležitostí vyrovnat se se svým problémem tak, aby byli schopni negativní životní zkušenost využít ve prospěch své další bezproblémové řidičské praxe. Program je intenzivní krátkodobý, trvá 7 dní a probíhá ve dvou věznicích pro odsouzené s dozorem, v každé dvakrát ročně.“* (Jiříčka & Kejřová, 2015, s. 47)

TP KEMP pro pachatele násilí

Pro pachatele trestných činů, které je doprovázeno násilím, je určen dlouhodobý terapeutický Program KEMP. Zaměřuje se na prevenci recidivy násilí v rámci změny ovládnutí chování. Učí odsouzené pracovat a zacházet s projevy emocí, řešením krizových a rizikových situací. Pracuje s napětím a impulzivním chováním, porozuměním důsledků své trestní činnosti a s možností přijetí viny. Odsouzení jsou vedeni k zvládnutí společensky přijatelných sociálních dovedností. Je cílem snížit míru fyzické a slovní agresivity a následků jejich poruch chování. (Jiříčka, 2012).

GREPP – krátkodobý reedukační program

GREPP je vzdělávací program se zaměřením na pachatele, kteří byli odsouzeni za trestné činy násilí na dětech (týrání dětí, komerční sexuální zneužívání dětí a i sexuální zneužívání bez komerčního aspektu). Jde o program krátkodobý, v trvání šesti týdnů. Probíhá dvakrát ročně pro odsouzené do věznice s dozorem (Věznice Nové Sedlo) a dvakrát ročně pro odsouzené do věznice s ostrahou (Věznice Heřmanice). Skupiny programu jsou naplněny odsouzenými počtu osm až dvanáct v jednom běhu. (Jiříčka, 2015).

GREPP 2 – dlouhodobý terapeutický program

GREPP 2 je terapeutický program navazující na program GREPP. Je koncipován jako dlouhodobý terapeutický program, který trvá jeden rok. Jeho cílem je snížení rizika recidivy pro propuštění u odsouzených za trestné činy násilí na dětech (týrání dětí, komerční sexuální zneužívání dětí a i sexuální zneužívání bez komerčního aspektu). Aktuálně je ve spolupráci s předními českými sexuology z Psychiatrické léčebny v Praze – Bohnicích realizován jednou za dva roky Věznicí Heřmanice. (Jiříčka, 2015).

Mimo standardizované programy se dlouhodobou, přímou, terapeutickou prací s odsouzenými páchající sexuální trestnou činností na dětských obětech, zabývá specializované oddělení v Kuřimi. Odsouzení absolvující standardizovaný program GREPP a mají nařízenou sexuální léčbu, po jeho skončení, v mnoha případech, právě do Kuřimi nastupují.

2.3.4 Realizace programu GREPP ve věznici typu „B“

V zahraničí i u nás jsou dlouholeté zkušenosti s léčbou sexuálně deviantních osob, zpravidla pachatelů sexuálních deliktů v rámci ochranné sexuologické léčby. Zacházení s pachateli sexuálních, násilných a sexuálně komerčních deliktů na dětech ve vězení, příliš popisováno nebylo. Program, je nastaven tak, aby jeho dopad měl vliv na postupné vlastní uvědomění viny odsouzených pachatelů a uvědomění si, jaké důsledky jejich jednání mělo u jejich obětí.

Vláda České republiky uložila Vězeňské službě České republiky za povinnost realizovat nové efektivní programy s odsouzenými pachateli ve věznicích. (Usnesení vlády České republiky 949, 2006).

Zadavatelem tohoto úkolu je tedy stát a ten požaduje dlouhodobou realizaci programu GREPP. Jasně definovat pro tento program cílovou skupinu. To znamená vybrat a zařadit do programu odsouzené, kteří spáchali trestné činy na dětech. Toto zařazení se týká trestných činů komerčního sexuálního zneužívání dětí, sexuálního zneužívání dětí bez komerčního aspektu, týrání dětí a další násilné trestné činnosti na dětech. Do této cílové skupiny jsou tedy zařazováni odsouzení se sexuální poruchou, dříve se sexuální deviací, také sexuální delikventi, nedevariantní pachatelé, pachatelé bez sexuálního deliktu či deviace. (Manuál programu GREPP, 2007).

Program GREPP je výchovně vzdělávací součástí programu zacházení, který počítá velkým pásmem problémů odsouzených v cílové skupině. Je realizován pomocí prvků dynamiky ve skupinové práci s odsouzenými. Nejde o program, který využívá obecné metody jednotlivých terapeutických směrů. Jde o program edukační neboli výchovný. Program tak zvaného „narovnání“. Jeho absolvování by mělo pomoci odsouzeným účastníkům uvědomit si závažnost jimi spáchané trestné činnosti. Jak je jejich chování traumatizující pro oběti, jejich blízké, pro společnost. Jak se v důsledcích odráží na nich samotných, odsouzených. (Manuál programu GREPP, 2007).

ZVTOS stanoví, že „program zacházení obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení s odsouzeným směřující k dosažení cíle a způsob a četnost hodnocení. Pravidelnou součástí programu zacházení je určení způsobu zaměstnávání odsouzeného, jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti, směřující k vytvoření předpokladů pro jeho samostatný způsob života. Pokud u odsouzeného přichází v úvahu více variant programu zacházení, umožní se mu výběr.“ (Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb. Hlava čtvrtá, § 36, odst. 2)

V rámci cílové skupiny se také v programu setkávají osoby, odsouzení za výše zmíněnou trestnou činnost, kteří mají ve své diagnóze nejen, poruchu osobnosti, poruchu chování či sexuální deviaci, ale i závislost na alkoholu, hracích automatech, vztazích, závislost na drogách, a také sníženou mentální úroveň. Co se týká přístupu k odsouzeným, využívá se systém skupinové práce s prvky skupinové terapie, nicméně program si v žádném případě, terapeutické cíle neklade. Není cílem programu ve věznici dovést odsouzeného pomocí terapie ke změně osobnosti, ale pokusit se, aby odsouzený poznal a dokázal si uvědomit

konkrétní důsledky svojí trestné činnosti. Rozpoznávat to, co je možné změnit. V kterých situacích a co u něho funguje jako spouštěč pro spáchání trestného činu. Zda je to porucha osobnosti, alkohol, drogy, peníze, styl života apod. Následně si umět odpovědět na otázku, jaká bude budoucnost odsouzeného, jak bude vypadat výkonu jeho vstup do svobodné společnosti po výkonu trestu. (Jiříčka, 2012).

Při realizaci PZ je počítáno s předpokladem, že pokud odsouzený absolvuje pouze výkon trestu, bez účasti na programu GREPP, nebude v žádném případě snížena možnost a pravděpodobnost recidivy. Program je proto nastaven tak, aby byl vhodný pro všechny typy pachatelů páchající trestnou činností na dětech. (Manuál programu GREPP, 2007).

Kontraindikace pro realizaci programu GREPP

Přehled kritérií, kvůli kterým nelze indikovaného odsouzeného zařadit do programu:

- odsouzený s nízkou mentální úrovní nebo těžkou smyslovou vadu;
- odsouzený, který je v běhu realizace jakéhokoli správního řízení (soudní řízení, přerušování výkonu trestu, povolení opuštění věznice apod.);
- odsouzený, který trpí výraznou poruchou chování a osobnosti;
- odsouzený se sklony k sebepoškozování a suicidálním pokusům;
- a jazyková bariéra. (Manuál programu GREPP, 2007).

Pro odsouzené indikované pro standardizovaný program je tento program povinnou aktivitou v rámci PZ. Program není plněn pouze v případě, nemůže-li do něj být odsouzený zařazen z kapacitních důvodů nebo jiných závažných překážek na straně vězeňské služby. Kontraindikací zařazení do programu GREPP není nepřiznání trestné činnosti, či nesouhlas odsouzeného se zařazením do programu. (Jiříčka, 2012).

Podmínky pro realizátory programu

Je nutné poskytovat účastníkům programu jasné informace, poskytovat psychologickou, terapeutickou, profesionální podporu a pomoc v řešení životní situace v konfrontaci s realitou, respektovat individuální zvláštnosti každého jedince a také dodržovat etické zásady týkající se prostředí, vzájemné komunikace a nakládání s informacemi. Základní tým určený k odsouzeným zařazeným do programu tvoří 1 vychovatel, 1 sociální

pracovník, 1 speciální pedagog, 2 vychovatelé terapeuti a 1 psycholog. Tento pracovní tým by měl být ve stanovené době vyčleněn pouze pro tento program. Prostorové a materiálně – technické podmínky: uzavřený oddíl respektující vyšší bezpečnostní rizika cílové skupiny odsouzených. (Manuál GREPP, 2007).

Časová dotace programu GREPP

Celková délka trvání programu je stanovena na 6 týdnů. Tato doba v sobě zahrnuje i dobu příjezdu, odjezdu odsouzených, adaptace na nové prostředí, veškeré prohlídky, vstupní psychologické testy a pohovory. Program samotný pak trvá týdnů 5. Speciálně – výchovné řízené aktivity probíhají dopoledne i odpoledne, tzn. 21 hodin týdně. Zbývající čas je organizován podle časového rozvrhu dne ve volném čase odsouzených, většinou v odpoledních nebo večerních hodinách (příprava na další den, psaní deníků, zájmové aktivity aj.) Dopoledne probíhá komunitní sezení (30 minut) a edukativní činnost, která trvá 1,5 hodiny. Odpoledne probíhá další blok skupinové činnosti, a to v rozsahu 1,5 hodiny. Závěr každého dne pak zpravidla tvoří rozbor dne a závěreční zhodnocení (1 hodina). (Manuál GREPP, 2007).

Metody práce v programu GREPP

Metodou a formou je práce v komunitním systému. Metody práce jsou skupinové i individuální. Využívá se vzdělávací, nácviková, terapeutická forma, rozhovor, diskuze, relaxace i psaní deníků. (Manuál GREPP, 2007).

Cíle programu

- Cílem programu je poskytnout odsouzeným informace o důsledcích a dopadech jejich trestné činnosti, na oběť, na jejich osobu a na jejich okolí.
- Poskytnout odsouzeným náhled na dopady, důsledky jejich trestné činnosti, na spouštěcí mechanismy a zdroje trestné činnosti,
- Poskytnout odsouzeným návod k dalšímu jednání s cílem minimalizovat pravděpodobnost recidivy trestné činnosti,
- Poskytnout odsouzeným podporu pro další kroky v řešení své situace a vytvořením nabídky situací, ze kterých bude mít možnost sám volit.
- Další směřování po absolvování programu

- Při identifikování spouštěče trestného činu pochopit souvislosti mezi událostmi, které se staly. Mezi chováním zúčastněných osob a obsahem situace, která se vyvinula, až ke spáchání trestného činu.
- Porozumět tomu, proč se v určitých konkrétních situacích zachoval právě takovým způsobem. Dokázat pojmenovávat emoce, pocity, které během trestného činu i programu prožíval. (Manuál GREPP, 2007).

Tematické rozdělení programu GREPP

Program se tematicky rozděluje na edukativní, skupinovou a hodnotící část.

V edukativní části jsou témata a podklady pro tuto činnost, obsaženy v materiálu zpracovaném Institutem vzdělávání Vězeňské služby České republiky (dnes Akademií vězeňské služby). V programu je naplánováno 24 edukativních skupin, edukativní část obsahuje shrnutí předešlé látky, výklad, diskusi k tématu. Téma přednáší určený speciální pedagog, psycholog, sociální pracovníce a terapeut. (Manuál GREPP, 2007).

Skupinovou část tvoří skupinová sezení. Osm skupin o každém z odsouzených, osm skupin tzv. tematických (návikové prvky, terapeutická technika „Horká židle“ která má za úkol zmapovat důležité mezníky v životě odsouzených, čtení dopisů oběti) a osm tzv. nestrukturovaných skupin (relaxace, meditace, volná témata). (Manuál GREPP, 2007).

Výsledkem je závěrečné písemné doporučení, pojmenování konkrétních příčin a spouštěcích mechanismů trestné činnosti, tzv. rizikových faktorů odsouzeného. Zhodnocení jeho schopnosti a motivace spolupodílet se na snižování rizika opakování trestné činnosti. Důležité je provádět hodnocení, ale neterapeutizovat, nemoralizovat, neinterpretovat. Provést prosté vyhodnocení účasti v programu. (Manuál GREPP, 2007).

3 Praktická část

Výzkum je realizován formou kvalitativně narativní. Výsledky jsou prezentované formou kazuistik zástupců jednotlivých skupin absolventů programu GREPP.

3.1 Cíl a výzkumné otázky

Hlavním cílem práce je: zjistit zda proběhne změna náhledu respondentů na svojí trestnou činnost, vinu, případnou sexuální poruchu.

- Dílčí cíl č. 1: zjistit zda respondenti byli schopni v průběhu programu měnit svůj náhled a postoj ke svému chování.
- Dílčí cíl č. 2: zda respondenti byli schopni sebereflexe.
- Dílčí cíl č. 3: zda respondenti byli schopni identifikovat spouštěče svého jednání.

Hlavní výzkumná otázka: změní respondenti náhled na svojí trestnou činnost, vinu, případnou sexuální poruchu?

- Dílčí otázka č. 1: změní respondenti v průběhu programu náhled na svůj čin?
- Dílčí otázka č. 2: budou respondenti schopní sebereflexe?
- Dílčí otázka č. 3: budou respondenti schopní uvědomit si spouštěče svého jednání?

3.2 Metodologie výzkumu

V této části uvádím způsob, jakým bylo moje šetření prováděno. Jakým způsobem byly tvořeny a použity otázky v rozhovorech. Jak byli vybráni odsouzení respondenti. Informace o celkovém průběhu šetření.

3.2.1 Použité metody

Jako nástroj výzkumu jsem použil polostrukturované i narativní rozhovory. Další informace byly doplňovány na základě mého osobního pozorování během realizace programu, skupinové i individuální práce s odsouzenými. Výzkum byl tedy prováděn kvalitativními metodami. Po zvolení metody jsem volil otázky, které jsem chtěl během rozhovorů používat. Otázky byly pokládány v rámci posloupnosti průběhu programu tak, aby mapovaly osobnost odsouzeného a vývoj změn jeho postojů ke svému nezákonnému jednání. Při rozhovorech jsem používal otázky otevřené a zavřené. V některých situacích

jsem místo připravených otázek použil jiné, protože tomu vedla situace vyvstanuvší v průběhu rozhovoru, či diskuze nad zpracovanými písemnými úkoly (vstupní otázky, životopis, zápis z techniky „Horká židle“, dopis oběti, deník). Byla využita i analýza dat. Jako nástroje byly využity dokumenty o respondentech. Rozhovory byly zaznamenávány manuálně, protože použití záznamového zařízení není při realizacích programů zacházení povoleno. Nebylo by akceptováno ani ze strany odsouzených.

3.2.2 Výzkumný soubor

Kritériem pro výběr do výzkumného vzorku byla reprezentativa 3 skupin odsouzených, které jsou v programu GREPP pravidelně zastoupeny. Tyto skupiny jsou:

- skupina účastníků, kteří vinu zcela odmítají a nemění svůj náhled na trestný čin.
- skupina účastníků, kteří vinu přijímají a náhled na trestnou činnost mění částečně.
- skupina účastníků, kteří jsou schopni přijmout vinu v plném rozsahu.

Tyto tři skupiny jsou vypořizované dlouhodobě mojí praxí. A proto byl vybrán z každé skupiny jeden respondent.

Díky kritériím pro zařazení do odsouzených do výzkumu jsou do vzorku zařazení odsouzení, jejichž „příběh“ obsahuje prakticky celé spektrum hledisek, určujících zařazení do programu GREPP. Druh trestného činu, způsob provedení trestného činu, čin s použitím násilí i bez použití násilí, pachatelé deviantní i nedevariantní. Byli vybráni 3 odsouzení z počtu 30 osob, kteří absolvovali některý běh programu v období od roku 2014 až 2016.

Odsouzený č. 1: Vladimír, 31 let - zjištěn sadismus a pedofilie

Trestná činnost uvedená dokumentech.

V Mostě, v pozdních nočních hodinách, na osobním počítači, na portálu Lidé.cz, kontaktoval Jiřinu narozenou v r. 1999 a přesvědčil ji, aby si jej přidala do přátel v komunikačním programu Skype. Ona ho informovala, že jí je 13 let. Odsouzený poškozené sdělil, že je členem podsvětí, mafie, že se podílí na výpalném, únosech a pokud ona nebude dělat, co on jí přikáže, unese jí, nechá ublížit jejím přátelům a rodině. Požadoval po ní zapnutí webové kamery, což poškozená ze strachu udělala. Na jeho pokyn a tvrzení, že pokud bude spokojen, nic jí neudělá, odhalila ňadra. Po dalších stupňujících se výhrůžkách se musela postupně svléknout, hladit se na intimních místech a prstít.

Následně jí pod výhružkami zakázal jakkoli jeho adresu blokovat, mazat a že jí neublíží, pokud si s ním další den promluví. Tím se dopustil zločinu sexuálního nátlaku podle § 186, odst. 1 alinea 1 odst. 5 písm. a) trestního zákoníku.

Odsouzený č. 2: Jakub, 24 let - zjištěna patologická sexuální agresivita

Trestná činnost podle dokumentů

Ve svém bydlišti v obci Klehov, v 01 hodin, při návratu z hospody, v parku, škrtil do bezvědomí Alenu (1993). Svlékl ji do naha a vykonal na ní soulož. Poté ji naložil do kufru auta a odvezl na odlehlé místo, kde ji ukryl a zanechal. Tímto svým jednáním se dopustil zločinu vraždy, ve stádiu pokusu a znásilnění.

Odsouzený č. 3: Miroslav, 49 let - nezjištěna žádná sexuální porucha

Trestná činnost podle dokumentů

V blíže nezjištěných dnech zhruba v polovině měsíce dubna 2013, na společné chodbě domu čp. 51 v Dobrého ulici v Berouně. V jednom případě za účelem vlastního sexuálního uspokojení, vědom si a zneužívaje zjevně nízkého věku poškozené nezletilé Zdeny nar. 2008 a s tím související nedostatečné rozumové vyspělosti, díky níž jednání nerozuměla. K dítěti přisedl, osahával jí přes oblečení a druhou rukou jí hladil pod kalhotkami její zadek v oblasti konečníku. V tomto případě svého jednání zanechal po výkřiku poškozené a jejím útěku. V druhém případě o několik dnů později si jí ve stejném domě posadil na klín, osahával jí a pod kalhotkami jí zasunul prostředník pravé ruky do konečníku a ohýbáním článku prstu se jí snažil vzrušovat. Svého jednání opět zanechal po výkřiku poškozené, kdy ho uhodila a z místa utekla. Tím spáchal čin jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží na dítěti mladším 15 let. Přičemž k úplnému dokonání trestného činu nedošlo. Tím spáchal zvláště závažný zločin znásilnění dle §185, odst. 1, 2 písm. a) odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Čin způsobil v obou případech pod vlivem alkoholu.

Skupina byla složena z odsouzených ve věkovém rozmezí 24 - 49 roků, kteří spáchali svůj první trest i ti kteří byli trestáni vícekrát (viz tab. č. 1).

Tabulka č. 1: základní údaje o respondentech

Jméno	Vladimír	Jakub	Miroslav
Věk	31	24	49
Rodinný stav	svobodný	svobodný	rozvedený
Trest	vicetrest	prvotrest	prvotrest
Dobrovolná účast v programu GREPP	ano	spíše ne	ne

Tato skupina reprezentantů jednotlivých přístupů ke své trestné činnosti měla intelekt v pásmu průměru, různé osobnostní rysy, anomálie osobnosti a rizikové faktory pro další možné páchaní trestné činnosti obdobného charakteru (viz tab. č. 2).

Tabulka č. 2: výběr ze základních psychologických posudků

Výsledky testů	Vladimír	Jakub	Miroslav
Intelekt	orientačně v pásmu nadprůměru	orientačně v pásmu průměru	orientačně v pásmu podprůměru
Osobnost	vzrušivý, vznětlivý typ v neadaptivní formě	prožívající, obezřetný typ v adaptivní formě	vzrušivý, bezprostřední typ
Anomálie osobnosti	problémový jedinec extremita osobnosti/3sigma/ - vybočení z normy	psychická a emoční labilita, vysoce nebezpečný	je emočně nestabilní, anomálie osobnosti v normě
Skóre lži	/3sigma/ - výsledky jsou nevěrohodné	v normě	v normě
Rizikové faktory	problémový jedinec s malou odolností, méněcennosti, předvádění se, nepřízpůsobivost	pesimismus, introverze, nižší schopnost navazovat nové kontakty, problémy ve vztahu k ženám, recidiva	labilita, snížená schopnost racionality, malá kognitivní kapacita, konformita, nízké sebevědomí

3.2.3 Průběh výzkumu

Ve výzkumné části, byly vedeny rozhovory se třemi odsouzenými v rámci vstupního dotazníku, životopisu, popisu trestného činu, dopisu oběti a zhodnocení přínosu programu. Odsouzení byli s tématy rozhovorů seznámeni a také byli seznámeni s možností rozhovor odmítnout. Místa rozhovorů byla v rámci možností vybrána tak, aby zajišťovala klid a diskrétnost. Rozhovory jsem ponechal částečně autentické, část jsem upravil do spisovné podoby, ale základní význam a obsah rozhovorů zůstaly beze změny.

Každý z respondentů měl v počátku různou motivaci, různý náhled na svůj trestný čin a každý jinak vnímal svůj trest. Zajímalo mě, jestli působení programu bude mít vliv na změnu náhledu a narovnání postojů ke svojí trestné činnosti u těchto odsouzených.

Výzkum je členěn na 5 fází. Jako první byl realizován rozhovor nad biografickými daty jednotlivců, který se odvíjel od zpracovaného podrobného životopisu. Tato část má za cíl seznámit se s osobností odsouzeného. Reflektovat důležité životní etapy.

Druhá fáze se týká z výsledků vyplněných vstupních dotazníků. Odsouzený zařazený do programu vyplňuje vstupní dotazník obsahující otázky spojené s trestným činem (jak odsouzený respondent svůj čin spáchal a jak se na něj s odstupem doby dívá), dotazy ohledně přijetí viny za svůj trestný čin. Dále se zjišťuje uvědomění spouštěčů, které mohly čin odstartovat a možnosti budoucího opakování trestné činnosti. Zabývá se jeho postoji k oběti, průběhu trestu a budoucnosti po výkonu trestu.

Náplní třetí fáze je zejména technika „Horká židle“ a obsah z ní plynoucí. Tato technika sleduje určité konkrétní situace, zastavujeme se u důležitých událostí, které ovlivňovali životní rozhodování a směřování.

Čtvrtá fáze výzkumu je věnovaná dopisu oběti. Tento dopis slouží k tomu, aby respondent a účastník programu dostal možnost vyrovnat se s obětí svého trestného činu. Aby se mohl svým způsobem vyjádřit a sdělit svojí oběti co považuje za důležité. Rozhovor nad tímto dopisem shrnuje pocity, které při veřejném čtení vyvstaly u posluchačů. Dopis byl napsán pro potřebu programu. Nebyl odeslán.

V páté fázi se zhodnocuje celková účast respondentů na programu. Jaký vliv na ně měl pobyt v Novém Sedle a samotná účast v programu GREPP. Jestli byly, v jejich konkrétních

případech, splněny cíle programu. Jestli jejich přístup ke spáchané trestné činnosti, postoj k vině, postoj k oběti, doznal zásadní změny. Jestli jsou schopni akceptovat nutnost změny ve svém chování a přijmout závěrečná doporučení. Jak se celkově zhostili splnění svého individuálního programu zacházení.

3.3 Výsledky výzkumu

3.3.1 Rozhovor k biografickým údajům respondentů

Zde uvádím důležité zjištění z oblasti životních událostí, které rozdělují: subjektivní prožitky, vztahy s rodiči, vzdělání, zkušenosti se zaměstnáním, psychosexuální vývoj, data ohledně partnerství, manželství, vztahu k dětem, vlastní charakteristika, nejdůležitější životní problémy a očekávání od programu, od sebe i lektorů.

Rodiče

Vladimír si rodičů na jedné straně vážil, na druhé straně je spíše devalvoval a vyčítal jim, že svůj život neměli ve svých rukách.

Vladimír: „Rodiče byli prototypem poctivých nevolníků, zvyklí makat pro druhé a nemít velké ambice. Nebyli ani moc společenští, což jsem po nich dosti podědil. Jejich průměrný život, kdy si nemohli rozhodnout, jestli si dojdou bez dovolení na záchod, mě přesvědčil, že já takto skončit nechci. Matka je poctivá, stydlivá, vyučená k poslušné ženušce. Měla se starat o děti, a muže a ne se někde bavit. Otec pořád někomu dělal „vosla“. Mým rodičům dal život více ran než pohlazení a i tak to ustáli a zůstali silní.“

Jakub rodinu popisoval jako prostor bez konfliktů.

Jakub: „O své rodině toho moc nevím. Moje matka byla vychovávána přísně, protože byla nejstarší ze čtyř sourozenců. Babička, maminka, moje maminky, byla upoutaná na vozíčku. Matka se o ni starala. Otec že je velmi důrazný, ale přitom rozumný. Oba rodiče vyrůstali jako statkáři, takže hodně práce. Nejdřív zvířata a pak zábava. Jejich vztah je velmi milý. Co si pamatuji, nikdy se nehádali. Vztah byl velmi harmonický a trvá doteď. O mých předcích toho víc nevím, asi mě ničím neovlivnili.“

Miroslav Na rodiče vzpomínal v dobrém, ale při zmínkách o matce bylo vidět, že z ní má respekt. Miroslav uváděl, že dětství bylo nádherné, ale mnohá jeho přání nemohla být naplněna.

Miroslav: „Z matčiny strany, znám pouze babičku. Byla nábožensky založená. Měla dobrou povahu. Tato babička mi umřela, když mě vedla do školy na ulici. Druhá babička byla založená hodně materiálově. Byla to takový generál v sukních. Otec je po smrti, nikdy nepil, nekouřil. Matka byla samoživitelka, nikdy jsme neměli moc peněz. Po porodu jsem byl dán do kojeňáku. Máma se zhroutila, když viděla, že mám rozštěp patra.“

Vzdělání

Vladimír: „Otec mi radil, abych se učil a byl snaživý. Byl jsem ve 3 školkách, protože 2 vyhořely. Oheň přitahuji a on mně. Základku jsem absolvoval s dobrými známkami bez problémů. Mám dokončenou SŠ. Učil jsem se na elektrikáře.“

Jakub: „Na ZŠ jsem se cítil dobře, ale někteří spolužáci se ke mně nechovali dobře. Reagoval jsem podle toho. Volba ŠŠ byla jít na truhláře, bylo to na přání otce. Vyčníval jsem z řady a byl sem impulzivní. Chtěl jsem si vybrat automechanika. Školní aktivita byla pro mě na prvním místě.“

Miroslav: „Dětství jsem měl vynikající. Zájem o koníčky jsem musel potlačit. Neměl jsem dost peněz. Rád bych chodil do rybářského kroužku. Ve škole jsem neměl žádné potíže. Učňák jsem si vybral sám a to zedníka. Možná jsem si přál uměleckého kováře nebo kováře, ale teď jsem moc spokojený.“

Ve skupině se nacházeli respondenti, kteří mohli nastoupit na školní obor dle svého výběru, dosáhli nejvyššího vzdělání s maturitou a školu absolvovali bez problémů v chování. (viz tab. č. 3).

Tabulka č. 3: informace o školní docházce

Jméno	Chování ve škole	Vyučen	Školu vybral podle svého rozhodnutí
Vladimír	bez problémů	s maturitou	ano
Jakub	s problémy	bez maturity	ne
Miroslav	bez problémů	bez maturity	ano

Zaměstnání

Vladimír: „Byl jsem zaměstnaný v jednom Call centru u Vodafone. Pracoval jsem dobře, ale pak mě vyhodili. Nevím, proč se mě zbavili. Asi kvůli tomu, co jsem udělal. Ale to přece nemá s prací co společného.“

Jakub: „Výběr práce jsem měl jasný. U soukromníka, truhlářina. Byl to kamarád. Práce mně ale moc neuspokojovala. Konflikty nebyly. Se šéfem jsme byli spíše kamarádi ze školy, takže autorita byla, ale nebral jsem ho zase tak vážně. Později jsem dělal zedničinu, a to taky bylo nic moc.“

Miroslav: „V profesi jsem vynikající. Pracoval jsem u stavební firmy v Berouně. Dělal jsem zedníka, jeřábíka, šoféra, všechno na stavbě.“

Ve skupině prezentovala spokojenost v zaměstnání, respondenti měli více než jednoho zaměstnavatele, dokázali se v oboru realizovat, a nebyli z práce odejiti (viz tab. č. 4).

Tabulka č. 4: průběh zaměstnání respondentů

Jméno	Zaměstnání více než jedno	Spokojenost v zaměstnání	Realizoval se v práci	Byl někdy z práce odejit
Vladimír	ne	ano	ano	ano
Jakub	ano	spíše ne	ne	ne
Miroslav	ano	ano	ano	ne

Psychosexuální vývoj

Vladimír na tyto otázky odpovídal otevřeně, bez zábran skoro až vychloubavě. Mnohdy jsem si říkal, jestli se nepohybuje ve vysněném světě a realita není trochu jiná, méně vyšperkovaná.

Vladimír: „Ve školce jsem byl vždy osamělý. Snažil jsem se již bouřit proti standardům společnosti. Měl jsem bisexuální hrádky s kamarádkami a kamarády na doktory. Na škole jsem ve 12 letech našel skupinu okultistů a gotiků, kde jsem se cítil dobře. V 6. A 7. Třídě jsem se začal zajímat o dívky. Zrzky mě očarovaly. Chtěl jsem vyzkoušet, jestli jsou vášnivky. Sex jsem neměl, ale koukali jsme na porna. V 18 jsem měl první pohlavní styk s 16ti-letou přítelkyní. Měla mě spíš jako hračku. Rozchod byl bouřlivý. Pak jsem vystřídal tolik milenek, až se mi to vše slévá dohromady. Preferuji styk perverznější, úlety, nebo

spešl. Měl jsem dost značný apetit. Měl jsem jednu důležitou partnerku. Byla velmi smyslná a naruživá, poprvé jsem neměl chuť hledat někoho jiného. Nebyl jsem pro ni dostatečně dominantní a zřejmě jsem nestačil jejím potřebám, proto jsme se rozešli. Mám rád 14 – 18ti leté gothičky, štíhlé, lolitky s velkými ňadry. Úlety i sadomaso.“

Jakub byl přirozený, mluvil trochu stydlivě.

Jakub: „O dívky jsem jevil zájem už v 12 letech. Sexuální výchovu mám už od malička dobrou, naši se o sexu bavili. Můj první sexuální zážitek byl ve 13 letech. U strejdy na diskotéce problémy nebyly žádné. Moji první lásku jsem měl v 17 letech. Vztah trval necelý rok a důvod rozchodu byla nevěra z mé strany. Mé erotické sny jsem si splnil.“

Miroslav byl velmi ostražitý až striktní. Bylo vidět, že se mu na toto téma mluví nedobře a na některé otázky neodpovídal vůbec.

Miroslav: „S ženami je někdy jasno, někdy zataženo. Zájem o ně jsem měl o ně už na základce, ale o sexu jsme se doma nikdy nebavili, bylo to prostě tabu. Panictví jsem se zbavil, nebo jsem o něj přišel, na učňáku v 15 letech.“

Skupina charakterizovala svoje sexuální aktivity. Projevilo se, kdo mohl doma otevřeně hovořit o sexu, jaké byly standardní sexuální preference, zkušenosti se sexem před 15 rokem života, sexuální fantazie, potřeby trvalejších vztahů (viz tab. č. 5).

Tabulka č. 5: sexuální vývoj respondentů

Jméno	Mohl jsem o sexu mluvit s rodiči	Sex před 15 rokem	Preference standardního sexu	Erotické sny	Preference trvalejšího vztahu	Pozoroval na sobě nějakou „úchylku“
Vladimír	ne	ne	ne	žít s prsatou lolitkou	ano	ano
Jakub	ano bez problémů	ano ve 13	ano	dominantní partnerka	zatím ne	ne
Miroslav	sex byl tabu	ne	ano	o tom se nebavím	ano	ne

Partnerství – manželství, vztahy k dětem

Skupina byla složena z osob, které neměly oficiální partnerské svazky, neměli děti a neudržovali aktuálně vztahy (viz tab. č. 6).

Vladimír: „Vztahy k dětem? Svoje budu mít zajisté rád, ale jinak moc ty usmrkance nemusím. Vadí mi dětský pláč. A že se musím o něco starat. Vztah? Ted' mám Vlastička s ní jsem duchovně spojený, tam u ní ani sex nepotřebuji je jí 13 let. Ani nevím, jestli není frigidní. Ona je druhou půlkou mojí duše. Ted' jsem jí moc ublížil a oba se trápíme. Rodina stojí za mnou. Je rozladilo, že jsem si našel 13 letou holku. Ale akceptují to, protože vědí jaká je. Vědí, že mě nelákají děti, ale lolitky. A odpírat si sex když to druhá strana chce? Láska není jen o sexu, muž se ženou mohou být jen přáteli, ale napětí tam vždy bude.“

Jakub: „S mojí bývalou přítelkyní, jsem se seznámil v obchodě v pekárně, kde pracovala. Byla hodna obětavá, ale moc ctižádostivá a hrozně impulzivní. Vztah si myslím, že byl romantický, chodili jsme velmi často na diskotéky i do kina. Rozchod jsem nesl dost těžce, ale rychle jsem se vzpamatoval.“

Miroslav: „Po vojně jsem měl přítelkyni 4 roky, ale rozešli jsme se. Jsem dost mírný, hodný, řeklo by se, až blbý. Prostě člověk, ať chce nebo nechce si musí ženu ochočit, anebo být ochočen nějakou ženou. S družkou jsem se seznámil na zábavě. Šlapalo to dobře, pak nastaly problémy, našla si jiného. Hádky, neklapalo to v sexu a bylo to nanic, pořád jsem jenom ustupoval, tak jsme se rozešli. Děti se nám nenarodily. Ted' nikoho nemám.“

Tabulka č. 6: aktuální vztah a partnerství respondentů

Jméno	Ženatý	Děti	Aktuální vztah
Vladimír	ne	nemám, chci mít	mám
Jakub	ne	nemám	neudržuji
Miroslav	rozvedený	nemám	nemám, nechci

Vlastní charakteristika

Respondenti ve skupině představili svoje dobré i špatné vlastnosti (viz tab. č. 7).

Vladimír: „Řekl bych, že jsem podivín. Myslím, že jsem obětavý, bráním slabší, idealista, pravdomluvný. Empatik a společenský bavič. Nedostatky? Snílek, žárlivec, výbušný, tvrdohlavý egoista. Nejsem moc průbojný. Myslím, že sám sobě příliš nevěřím a druhými

krytě manipulují, abych dosáhl, čeho chci. Znalosti mám, protože když manipulují, musím vědět a to je potom pro toho manipulovaného zkáza.“

Jakub: *„Byl jsem vždy trochu rebel. Povahou jsem klidnější, ale někdy jsem strašně zbrklý. Jsem pracovně nadán. Vážím si své upřímnosti. Nedostatky, jsem impulzivní a v některých případech tomu nerozumím. Jsem občas výbušný, ale než k tomu dojde, trvá to docela dlouho. Někdy přijde výbuch ani nevím jak. Bývám i arogantní a dělám rád věci podle svého. Rád si vždy si prosadím svou. Nynější přání je už ukončit tuto etapu v kriminále a najít si dobrou práci.“*

Miroslav: *„Jsem dobrosrdečný a milý. Temperamentní nejsem. Po matce jsem mírný a dá se se mnou dobře manipulovat. Mám v plánu se vzorně chovat a dělat to co po mě vězeňská služba požaduje. Čeho si na sobě vážím?? To smrdí samochválou a to říkat nebudu.“*

Tabulka č. 7: vlastnosti odsouzených z vlastního pohledu.

Charakteristika	Vladimír	Jakub	Miroslav
Klady	obětavý, empatic, bavič, pravdivý	rebel, klidnější, upřímný, pracovitý	dobrosrdečný a milý, mírný
Nedostatky	tvrdohlavý, prudký, egoista, neprůbojný	impulzivní, zbrklý, výbušný, arogantní	manipulují se mnou, nebráním se

Nejdůležitější životní problémy

Respondenti charakterizovali, podle svého, největší životní problém (viz tab. č. 8).

Vladimír: *„Dnes vím, co jsem zmrvil i jak to napravím. Byl jsem arogantní pitomec a to mě dovedlo až sem. Nyní jsem však nový člověk a vím, jak vše napravím. Jsem za to šťastný.“*

Jakub: *„Můj životní problém asi bude alkohol, ale přitom mě moc pomohl právě kriminál a to z toho důvodu, že tady žádný není. Mohl jsem v klidu abstinovat.“*

Miroslav: *„Svoje životní problémy si má řešit každý sám, do těch mých nikomu nic není. Mám možná problém s tím, že jsem ve vězení.“*

Tabulka č. 8: pohled na své největší potíže

Otázka	Vladimír	Jakub	Miroslav
Můj největší problém	já, arogantní pitomec	alkohol	vězení

Očekávání od programu, od sebe i lektorů

Respondenti očekávali od programu a lektorů poučení, jistotu v nalezení svých chyb, v možnosti mluvit o sobě, také své dobré chování v programu (viz tab. č. 9).

Vladimír: „Očekávám od programu, že se srovnám, zjistím, kde byla chyba, jak se vyvarovat dalších přešlapů, trest zbytečný. Pokud bych někdy něco udělal, jednalo by se o zkrat. Od lektorů očekávám poučení.“

Jakub: „Ani nevím spíš asi nic ale od sebe čekám, že probereme to, o čem se mi špatně mluví, o sobě. Od lektorů? Jistotu.“

Miroslav: „Mám v plánu se vzorně chovat a dělat to co po mě vězeňská služba požaduje. Co očekávám od vedoucích? To teď nemohu říci, to řeknu až na konci programu, teď to nevím.“

Tabulka č. 9: očekávání od programu

Očekávání	Vladimír	Jakub	Miroslav
Od sebe	zjistit, kde byla chyba	budu mluvit o sobě	vzorné chování
Od lektorů	poučení	jistotu	teď to nevím

3.3.2 Informace získané z rozhovoru k vstupním dotazníkům

Vladimír vypadal při rozhovoru, velmi klidně, vyrovnaně, snažil se být nad věcí, vystupoval slušně a s nadhledem, ke svému činu se oficiálně nepřiznal. Mlžil, zastíral a snažil se fabulovat. Zjišťoval, jestli o jeho činu něco vím předem.

S Jakubem jsme při rozhovoru navázali na konzultace probíhající ve specializovaném oddělení pro léčbu uživatelů drog ve Věznici Nové Sedlo. Respondent byl vyrovnaný, komunikativní, bez známek napětí, spolupracoval. O této věci však se mnou hovořil poprvé. Sledoval, jestli ho budu odsuzovat. Nečekal, že reakce ostatních odsouzených ze specializovaného oddělení, kteří nevěděli, že je zařazen do GREPPu, budou normální, bez odsudku. Ulevilo se mu. Mluvil otevřeně.

S Miroslavem celý rozhovor probíhal v napětí. Odsouzený se neustále ptal na to, jak bude s jeho odpověďmi naloženo. Kdo to bude číst a posuzovat, jestli se to dostane do osobního spisu, jestli to budou číst i dozorcí. Působil neklidně, úzkostně. V průběhu rozhovoru se uklidnil. Vinu nepřiznal a tvrdil, že vše bylo komplotem, ze strany rodiny dívky. O důvodu

svých obav se nezmiňoval, jen poznamenal, že za to co nespáchal, dostává od všech pěkně naloženo, ale že o tom mluvit nechce.

CO JE VÁM KLADENO ZA VINU?

Vladimír: „Měl jsem spáchat zločin sexuálního nátlaku.“

Jakub: „udělal jsem pokus o vraždu“

Miroslav: „prej sem měl spáchat znásilnění“

UVĚDOMUJETE SI, CO JSTE UDĚLAL?

Vladimír: „Mnoho si toho nepamatuju, byl jsem hodně opilý.“

Jakub: „Ano, nejhorší na tom je, že se mi moc líbila a nechápu, proč jsem jí to udělal. Jsem odsouzený právem, ale je to strašný.“

Miroslav: „Podle soudce jsem měl osahávat dítě, holčinu, bylo jí 5 let.“

JAK PŘEMÝŠLÍTE O TOM, CO JSTE UDĚLAL?

Vladimír: „Je to hodně nepříjemné, nepoznávám se, uvědomuji si, co se stalo.“

Jakub: „Měl jsem zatmění, vůbec nechápu, proč se to stalo, nedala mi žádnou příčinu, abych jí to udělal. Byl jsem hodně opilý.“

Miroslav: „není to pravda, ale přemýšlím, proč to udělali oni, že to na mě narařčili.“

CO POVAŽUJETE ZA CHYBU VE SVÉM JEDNÁNÍ?

Vladimír: „Nechal jsem se ovládnout pudama, měl jsem je ovládnout.“

Jakub: „Nechtělo se mi ten den nikam jít. Prostě jsem měl poslechnout svojí intuici a pak, že jsem pil. Pak už to byl jen stres.“

Miroslav: „To mě došlo po konzultaci s právníkem, moje chyba byla, že jsem se neporadil s právníkem. Špatně jsem mluvil.“

JAKÁ JE PRAVDĚPODOBNOST, ŽE TRESTNÝ ČIN ZOPAKUJETE?

Vladimír: „Rozhodně ne, chci se léčit ambulantně.“

Jakub: „To nevím bojím se toho, pokusil jsem se spáchat sebevraždu.“

Miroslav: „Rozhodně ne, ani náhodou.“

JAKÉ BYLY OKOLNOSTI PŘI SPÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI?

Vladimír: „Sem pedofil, byl jsem frustrovaný a pod vlivem alkoholu.“

Jakub: „Byl jsem opilý po večerní chlastačce, že jo. Šli jsme spolu přes vesnici a najednou se to stalo.“

Miroslav: „Holčina má bratra, ten mě údajně viděl na chodbě nahého. Ale nikdy jsem tam nechodil nahý.“

ZNÁTE DŮVOD, PROČ JSTE SPÁCHAL TRESTNOU ČINNOST?

Vladimír: „Zeslabení zábran?“

Jakub: „Do dneška si to neumím vysvětlit.“

Miroslav: „Svádí to na alkohol, že prý jsem byl opilý. Prý jsem byl opilý každý den. Po čtyrech pivech, ale nemůžu být opilý.“

JE TENTO DŮVOD NĚJAK ŘEŠITELNÝ?:

Vladimír: „Nepít alkohol, zvýšit sebekontrolu.“

Jakub: „Nesmím pít alkohol.“

Miroslav: „Nemám záľusk na malé děti, neměl jsem nikdy problém.“

PŘEMÝŠLÍTE O TOM, JAK SE CÍTÍ OBĚŤ MÉ TRESTNÉ ČINNOSTI?

Vladimír: „Je obětí, chtěl bych se omluvit, má-li trauma, tak jí pomoci.“

Jakub: „No ona si to podle všeho snad ani nepamatuje.“

Miroslav: „Na to nemůžu odpovědět, to člověk do dítěte nevidí.“

JAK JSTE SE VYROVNAL S OBĚTÍ SVÉHO TRESTNÉHO ČINU?

Vladimír: „Psal jsem omluvu, ale odezva není.“

Jakub: „Napsal jsem jí dopis, kde jsem se jí omluvil a psal jsem, že je mi to hrozně líto. Píšeme si s kamarády. Občas napíšu jak se má. Zajímá mě to.“

Miroslav: „Psal jsem omluvu v tom soudním spisu ale jinak ne.“

PODNIKL JSEM NĚJAKÉ KROKY KE SNÍŽENÍ MOŽNOSTI OPAKOVÁNÍ SVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI?

Vladimír: „Budu se ambulantně léčit, jsem si vědom své pedofilie.“

Jakub: „Budu chodit na ochrannou léčbu. Zjistili, že mám nějakou sexuální agresivitu.“

Miroslav: „Nemám příležitost ve vězení, oni se odstěhovali, budu žádat, aby děti nechodily po domě bez doprovodu rodičů, nebo se odstěhovat pryč.“

MÁTE OBAVY Z MOŽNOSTI OPAKOVÁNÍ VAŠÍ TRESTNÉ ČINNOSTI?

Vladimír: „Že poruším léčbu, že selžu.“

Jakub: „Obavu mám z toho, že se napiju. Po alkoholu se mi stýská. Trochu i po drogách. Jsem na toxické.“ (specializované oddělení pro závislé na toxických látkách)

Miroslav: „Neobávám se v žádném případě.“

CO POTŘEBUJETE K TOMU ABYSTE TRESTNÝ ČIN NEOPAKOVAL?

Vladimír: „Dodržovat léčebný postup, také přítelkyně a rodina.“

Jakub: „Podporu rodiny, taky nepít, asi tu léčbu.“

Miroslav: „Musím si poradit sám.“

SPÁCHAL JSTE NĚKDY PODOBNÝ, NEBO JINÝ TRESTNÝ ČIN?

Vladimír: „Ano měl jsem trestnou činnost, týkala se pohlavního zneužití a šíření dětské pornografie.“

Jakub: „Byla to má první trestná činnost.“

Miroslav: „Ne nikdy se nic nestalo.“

ZAZNAMENAL JSTE NA SOBĚ PŘI VÝKONU TRESTU NĚJAKOU ZMĚNU?

Vladimír: „Stal jsem se více pravdomluvný, začal jsem si více vážit rodiny, práce a taky hodně zhubl.“

Jakub: „Než jsem si vybudoval postavení ve věznici, tak to bylo hodně nepříjemný. Ted' už je to dobrý. Myslím, že jsem taky trochu dospěl.“

Miroslav: „Prožívám ustrkávání ze strany spoluvězňů i dozorců, hodně mě to bere po psychické stránce.“

CO BUDETE DĚLAT PO VÝKONU TRESTU?

Vladimír: „Nastoupit léčbu, získat zaměstnání a podnikat ve službách.“

Jakub: „Bude to nepříjemný, ale, chtěl bych se vrátit domů. Rodiče mě podporují a pomáhají mi. Práci mám zajištěnu u známých v truhlárně.“

Miroslav: „Budu muset zaplatit odškodné holčině, státu za vazbu, obhájci, vyrovnat se s tím že jsem venku, asi se přestěhuju, bude záležet na přístupu okolí v domě, navštívím psychiatra, psychologa, sám o sobě. Nemám to povinně.“

Tabulka č. 10: Souhrn odpovědí respondentů ze vstupního dotazníku

Otázky	Vladimír	Jakub	Miroslav
Co je vám kladeno za vinu?	spáchání sexuálního nátlaku	udělal jsem pokus o vraždu	prej sem měl spáchat znásilnění
Uvědomujete si, co jste udělal?	nepamatuji se, byl jsem opilý	je to strašný, jsem odsouzený právem	podle soudce jsem osahával malou holčinu
Jak přemýšlíte o tom, co jste udělal?	uvědomuji si, co se stalo, nepoznávám se	měl jsem zatmění, byl jsem opilý	není to pravda, narařičili to na mě
Co považujete za chybu ve svém jednání?	nechal jsem se ovládnout pudama, měl jsem se ovládnout	nikam se mi nechtělo, měl jsem se poslechnout, a pak jsem byl opilý	neradil jsem se s právníkem, špatně jsem mluvil
Je pravděpodobné, že trestný čin zopakujete?	rozhodně ne	to nevím, bojím se, měl jsem pokus o sebevraždu	ne ani náhodou
Okolnosti vašeho trestného činu?	jsem pedofil, byl jsem frustrovaný, alkohol	byl jsem po chlastačce, šli jsme spolu po návsi	údajně mě viděli chodit po chodbě nahého
Proč se to stalo?	zeslabení zábran	dodnes to nevím	pil jsem každý den
Dá se tento důvod nějak řešit?	nepít alkohol, zvýšit sebekontrolu	nesmím pít alkohol	nemám zálsuk na děti, nikdy nebyl problém
Přemýšlíte o tom, jak se cítila oběť trestné činnosti?	je obětí, chtěl bych se omluvit, má-li trauma, tak jí pomoci	no ona si to podle všeho snad ani nepamatuje	na to nemůžu odpovědět, to člověk do dítěte nevidí
Vyrovnal jste se s obětí trestného činu, jak?	ano, dopisem	napsal jsem jí dopis, kde jsem se jí omluvil	psal jsem omluvu, jinak ne
Kroky ke snížení možnosti opakování své trestné činnosti?	budu se ambulantně léčit, jsem si vědom své pedofilie.“	budu chodit na ochrannou léčbu, zjistili, že mám sexuální agresivitu	oni se odstěhovali, budu žádat, aby děti nechodily po domě bez doprovodu rodičů, odstěhovat se
Máte obavy z možnosti opakování vaší trestné	že poruším léčbu, že selžu	obavu mám z toho, že se napiju. Stýská se mi	neobávám se v žádném případě

činnosti?		trochu po drogách.	
Co potřebujete k tomu abyste trestný čin neopakoval?	dodržovat léčebný postup, také přítelkyně a rodina.	podporu rodiny, taky nepít, asi tu léčbu	musím si poradit sám
Spáchal jste někdy podobný, nebo jiný trestný čin?	ano, týkal se pohlavního zneužití a šíření dětské pornografie	byla to má první trestná činnost	ne nikdy se nic nestalo
Zaznamenal jste na sobě při výkonu trestu nějakou změnu?	jsem více pravdomluvný, začal jsem si více vážit rodiny, práce a taky hodně zhubl	než jsem si vybudoval postavení ve věznici, tak to bylo hodně nepříjemný, myslím, že jsem taky trochu dospěl	prožívám ustrkávání od spoluvězňů i dozorců, hodně mě to bere po psychické stránce.“
Vaše budoucnost po výkonu trestu?	Nastoupit léčbu, nové zaměstnání, podnikání	Vrátit se k rodině, mám zajištěno zaměstnání	přestěhuju se, splatím dluhy, spolupráce s psychologem

3.3.3 Informace respondentů k trestnému činu, technika „Horká židle“

Tato terapeutická technika má za úkol zmapovat důležité mezníky, které měly vliv na život odsouzených, nejde však o skupinu biografickou.

Shrnutí odpovědí respondentů skupiny na otázky týkající se šikanování jejich osoby v průběhu jejich školní docházky.

BYLI JSTE NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE ŠIKANOVANÍ?

Vladimír: „Byl jsem podlézavý typ. Stal jsem se až do 8. třídy obětí šikany. Proč? Nevím. Ale bál jsem se, toužil jsem potom, aby se báli, oni mě. Nikdo se mě nezastal, ani ve škole, ani doma. Vadila mi bezmoc, byl jsem obět‘.“

Jakub: „Škola byla idyla, mám odtud řadu kamarádů do dnes. Píší mi pravidelně.“ (Od vychovatelů jsem měl zjištěno, že dostává dopis jednou za tři měsíce od rodičů.)

Na škole jsem měl malér. Probodnul jsem staršímu kamarádovi ruku nůžkami. Byl jsem šikanovaný. Chtěl po mě peníze. Bránil jsem se... (při vyprávění se usmíval) Dostal jsem od rodiny kázání. Šikana od toho kluka pak skončila. (od jiných, ale ne)... Měl jsem ještě jeden malér. Pobodal jsem spolužákovi stehno, protože mě taky šikanoval. Bránil jsem se.

Pořád do mě ryl, až jsem se na něj naštval. Byla to obrana (vypráví to velmi vážně a zároveň se vychloubá) 4x jsem ho bodl tak 3 centimetry hluboko. “

Miroslav: *„Ve školce jsem neměl problémy, jen se mi děti smály, že měl rozštěp. Na I. stupni školy. se mi začali smát kvůli jménu. Na II. Stupni se zvyšovalo posmívání, ale nikdo mě nebil ani nešikanoval. Do školy jsem chodil rád, asi jako každý.“*

JAK NA TENTO FAKT REAGOVALI VAŠI BLÍZCI?

Vladimír: *„nutili mně do Juda, abych se otrkal a ubránil se.“*

Jakub: *„táta trochu zuřil, dostal jsem jednu výchovnou facku. “Dávej si většího bacha. “*

Miroslav: *„Matka i sestra byly dominantní a přísné, měl z nich občas strach. Dětství bylo v pohodě.“*

CO SE POZDĚJI VE VĚCI V ŠIKANY ZMĚNILO?

Vladimír: *„v 9. třídě jsem začal manipulovat se silnými ve třídě proti šikanistům. Já byl mozek, oni měli svaly. Měl jsem moc. Nechtěl jsem, aby mě vnímali jako zlo. Vím co je správné. Od té doby jsem měl pokoj.“*

Jakub: *„Od té doby co jsem je pobodal, o mě přestali mít zájem. Problémy přestaly.“*

Miroslav: *„Nikdo mě nešikanoval.“*

Tabulka č. 11: problém šikanování u respondentů

Otázka	Vladimír	Jakub	Miroslav
Šikanovali vás na ZŠ	ano	ano	ne, smáli se mi, ale nikdo mě nebil
Bránil jste se	ne	ano	ne
Nastala nějaká změna	ano, získal jsem moc	ano, ztratili zájem	ne, nešikanovali mě

JAK SE VÁM DAŘILO VE VZTAZÍCH S PARTNERKAMI?

Souhrn odpovědí respondentů ke vztahům a sexuálním preferencím. (viz tab. č. 12)

Vladimír: *„V roce 2006 potkal první přítelkyni. Byla ošklivá a tlustá, žádná jiná mě nechtěla. Byl jsem outsider... (V životopisu ale popisoval, že v té době byl všemi oblíbený a zajímavý týpek, který umí manipulovat s druhými, díky schopnosti vidět jejich auru)... Nebyl jsem úspěšný, ale postupně jsem získal sebevědomí. Po rozchodu jsem měl milenky,*

jídlo, přátele, vážil jsem 130 kg. Bylo jednoduché mít sex. Měl jsem uspokojení, když jsem ženám vyhověl. Mám rád tvrdší sex, SM a přiškrcování. Měl jsem i vážný vztah, ale opustila mě s nejlepším kamarádem. Asi byl lepší v posteli.“

Jakub: „Taky jsem si na diskotéce našel dívku. Byla o rok mladší. Chodili jsme spolu. I nějaká ta intimita byla též. Byla dominantní. Vyhovovalo mi to. Pak mě začala nudit a rozešel jsem se s ní a pak jsem střídal dívky.“

Miroslav: „Nikomu jsem se nesvěřoval, kamarádky jsem neměl. V té době jsem s holkami ještě nic neměl všeobecně. Na učňáku jsem měl první sex s dívkou (16), průběžně jsme chodili spolu 2 roky. Taky jsem koketoval s alkoholem a ona se se mnou rozcházela kvůli tomu. Po vojně jsem si našel partnerku, po 4 letech mě opustila. Nevím proč ani o tom nechci mluvit. Zanevřel jsem na ženy a do vztahu už jsem nikdy nešel. Leda když jsem si potřeboval vyprášit pytel.“

Tabulka č. 12: vztahy respondentů s partnerkami

Otázka	Vladimír	Jakub	Miroslav
Preferoval jste trvalejší vztahy?	ano, ale nedařilo se je udržet	ne, dívky jsem spíše střídal	ano
Vaše preference v sexu?	sadomaso, škrcení, bandáže,	spíše norma, ale dominance partnerek	normální sex
Byl jste iniciátor rozhodů?	u vážnějších vztahů partnerka	ano	ne, partnerky

JAK SE VÁM DAŘILO V ZAMĚSTNÁNÍ?

Vladimír: „Pracoval jsem u počítačové firmy, později i v Call centru, ale byl jsem zrazený a vyhodili mě z práce. Měl jsem deprese.“

Jakub: „Po zkouškách na učňáku mě zaměstnal rodinný přítel u sebe v truhlárně. Vydržel jsem tam pracovat přes rok. Pak jsem dal výpověď. Hledal jsem zednické brigády. To mě moc nebavilo. Pracoval jsem až do července 2012. Od té doby jsem ve vězení.“

Miroslav: „Byl jsem člověk spolehlivý. Zedničil jsem. Taky sem dělal jeřábníka a dobře. Pak zase zedník.“

UŽÍVAL JSTE NĚKDY V MINULOSTI DROGY A ALKOHOL? JAKÉ?

Souhrn odpovědí skupiny k abusu omamných látek a léčbě závislosti (viz tab. č. 13)

Vladimír: „V depresích jsem pil často a hodně, někdy jsem kouřil, od 16, Marihuanu, dal jsem si i extázi, tvrdé drogy nikdy. Pít jsem dokázal i dlouho. Třeba několik měsíců.“

Jakub: „Pil jsem, ale většinou o víkendech, někdy i do mrtva. Od 15 jsem začal užívat dlouhodobě pervitin, ale ten mi nikdy nebránil v práci, nebo že bych kvůli němu něco zanedbal.“

Miroslav: „Z práce jsem chodil do hospody. Denně. Jestli jsem se cítil závislý na pití? Tak to asi ano. Jak dlouho? Tak 6 roků. Byl jsem ale člověk spolehlivý. Alkohol mi v práci nebránil. Pak jsem měl vůli přestat pít. Chodil jsem do knajpy jen v pátek. To jsem vydržel pár let, ale pauzu jsem musel dohnat.“

Tabulka č. 13: užívání drog respondenty

Otázka	Vladimír	Jakub	Miroslav
Konzumace alkoholu	ano, od 16 let	ano, asi od 15let	ano, denně od 16 let
Užívání drog	ano, stimulanty	dlouhodobě pervitin	nikdy
Léčil jste se někdy se závislostí	ne	ano, na toxikologickém oddělení ve vězení v Novém Sedle	ne nikdy.

JAK SE STAL VÁŠ TRESTNÝ ČIN?

Souhrn odpovědí respondentů na otázky, které se týkaly odpovědnosti za spáchaný trestný čin, zda ji respondenti přijali, jestli čin provedli pod vlivem toxických látek, jestli užívali násilí na oběti, jestli u nich byla diagnostikována sexuální porucha (viz tab. č. 14).

Vladimír u popisu svého činu vypadal, jako by byl přesvědčený, že vlastně nic neudělal, že to byl někdo jiný, nějaká cizí temná síla v něm. Říkal: „*nikdy nepoužívám násilí na ženy!!!*“ On opravdu, v pravém slova smyslu, násilí neužil. S tou dívkou velmi tvrdě manipuloval! Vyhrožoval jí, hrubým a surovým způsobem jí vydíral. Při tomto vyprávění vypadal, že život je pro něj jedna velká fikce. Jako by unikl z reality, vytvářel si světy, které posléze nabízí jako realitu. Skutečnou realitu si selektivně nepamatoval, zastíral ji nebo přetvářel. Dokázal se přetvařovat, nasazoval si masky, dokázal být velmi agresivní, pokud se věci neděly a nevycházely podle jeho představ. Má diagnostikovanou pedofilii. Pod vlivem alkoholu ztrácí zábrany. Je možné a dá se to předpokládat, že pokud bude

pokračovat v konzumaci alkoholu, mohlo by dojít k recidivě nebezpečného chování. Jeho vzorce jednání mu způsobují potíže. Změny v chování vyžadují dlouhodobou terapii a velmi trpělivý přístup k léčbě. Vzteká se na zpětné vazby, které mu byly sdělovány. To pro něho není produktivní. Rozhodně musí chápat smysl sdělovaných postřehů a doporučení. Musí rozumět tomu co je zapotřebí změnit v jeho náhledu na sebe a k jeho projevům v kontextu k **diagnostikované heterosexuální pedofilii a sadismu**. Rozumět tomu, jak může být nebezpečný pro svoje případné oběti, jak může být nebezpečný pro sebe. Je velmi důležité, aby podstoupil léčbu, přinejmenším ambulantní. Protože při řešení relativně standardních životních situacích, používá k jejich zvládnutí alkohol a pod jeho vlivem dochází k těžkým životním excesům. Potřebuje dlouhodobou terapii, kde by měl mít za cíl upravit životní náhled a priority.

Vladimír: „V roce 2008 jsem pohlavně zneužil Lolitku, které ještě nebylo 15, ale vypadala na víc. Sex byl oboustranně chtěný. Současně jsem po mailu šířil dětskou pornografii. Dostal jsem podmínku na dva roky se čtyřletým podmíněným odkladem. Ponaučení – nikdy nevěř ženským. Zneužívaná u soudu tvrdila, že to nechtěla. Porno jsem posílal. Za jeden mail jsem měl mít 500,- Kč, ale nikdy mi hajzlové nezaplatili. Pak v roce 2012. Pil jsem asi 4 měsíce, pak se stalo to o čem ani nevím. Nepamatuji si den, kdy se to stalo, ale den kdy mi to bylo oznámeno. Neznám ani její jméno. Bylo jí 13 let. Měl jsem jí vyhrožovat nákejmá kravinama. Donutil jsem jí, aby si mě dala do přátel na facebook a přes video jsem jí měl nutit, aby se svlékala a masturbovala. Pokud by to neudělala, měl jsem jí vyhrožovat fyzickým násilím a že jí moje ochranka unese a stanou se jí velice nepříjemné věci. Jí samotné a taky její rodině. Prý postupně dělala všechno, co jsem chtěl. Nevím, neumím si to vysvětlit, nikdy jsem nepoužíval násilí proti ženám, to se mi příčí. Po nějaké době jsem se s ní spojil ještě jednou, to už na mě z monitoru, kromě ní koukla její matka a pak ke mně vtrhla zásahová jednotka a sebrali mě.“

Jakub mluvil velmi otevřeně, nic při vyprávění nezastíral. Bylo vidět, že se necítil úplně dobře. Důležitý byl popis reakcí při velké zátěži. Pokud u něj došlo k silné emoční zátěži, reagoval prudce a bezmyšlenkovitě. Takovýmto způsobem se patrně projevovala jeho porucha. Stávalo se to ve škole při útocích na něj a pod vlivem alkoholu, jako při jeho trestném činu. To ohrožuje jeho osobu a hlavně jeho okolí. Přístup, který projevoval

k plnění programu na Specializovaném oddělení pro léčbu drogové závislosti i poctivý přístup k nařízené ústavní léčbě, by mu mohl velmi prospět s ohledem na nekonfliktní budoucnost. Pobyt na svobodě, by pro něj mohl být vysoce nebezpečný bez absolvovaného doporučeného sexuologického léčení a bez následných pravidelných ambulantních kontrol. V důsledku jeho patologické sexuální agresivity a při abusu alkoholu, je vysoká pravděpodobnost opakování obdobného jednání.

Jakub: „*K trestnému činu. Byl to můj první trestný čin. Neměl jsem vůbec náladu. Nikam se mi ten den nechtělo. Večer jsem šel s mojí známou. Byli jsme v hospodě, ze které jsme po pár hodinách spolu odešli. Líbila se mi, ale nic jsme spolu neměli. Ničím mě neprovokovala, byla to normální pěkná, atraktivní holka. Bylo jí 17 let. Pak jsem se na ní vrhnul a údajně jsem na ní vykonal soulož, byla v bezvědomí, protože jsem jí škrtil. Myslel jsem, že je mrtvá. Odvezl jsem jí autem, ani nevím kam, ale jel jsem docela dlouho. Byl jsem pod vlivem drog a v šoku. Dostal jsem se na dálnici a chtěl jsem se zabít. Dojel jsem až do Německa někam do lesa. Pořád jsem jí měl naloženou v kufru auta. Přemýšlel jsem, byl jsem z toho špatný. Chtěl jsem se udat. Vrátil jsem se do Čech. Dívku, protože jsem myslel, že je mrtvá, jsem někdy k ránu, zahrabal pod slámu v nějakém stohu. Zastavil jsem pak na benzínce, dlouho jsem přemýšlel. Pevně jsem se rozhodl. Stalo se, co se stalo, nahlásím se na policii. Vyjel jsem na dálnici k domovu. Ale ještě před tím jsem se pořežal nožem, protože jsem byl zoufalý, a chtěl jsem se zabít. Pak mi exlo auto. Šel jsem pěšky. Protože jsem byl celý od krve a motal jsem se po dálnici, někdo zavolał policajty. Ti mě na dálnici sebrali a vzali k sobě. Na stanici jsem jim všechno řekl.*“

Vypadá to, že Miroslav neumí rozlišovat opravdu důležité věci, od nedůležitých. Dokázal se zabývat malichernostmi, a přitom ho opravdu zásadní záležitosti, naprosto převálcovaly. V důsledku svého chování teď sedí 5 let ve vězení. Vůbec se nebránil, nechal to být. Protože mu to někdo (právník, policajt) nařídil, nebo zakázal. Byl pod vlivem alkoholu. Patrně má na něho mnohem větší dopad, než si je schopen připustit. To není dobré. Pokud s tím nebude pracovat, může být ve vězení za několik let znovu. Vzorec jeho chování, se při zátěži stále opakuje. Reaguje úniky, nebo za sebe nechá jednat okolí. Pak se diví, nadává a je nespokojený s tím jak dopadl. Štve okolí. Dokáže v afektu silně vybuchnout. Brání se vytěšňováním nepříjemných věcí. Napětí rozpouští mnoho let v alkoholu, pod

jeho vlivem dělá věci, které si nepamatuje, nebo nechce pamatovat. Je potom nasnadě, že jeho život určují ti druzí. Bylo by pro něj naprosto jednoznačně vhodné nastoupit na terapeutický protialkoholní léčebný pobyt.

Miroslav: „Pod vlivem alkoholu, jsem měl 2 krát zneužít holčinu, které bylo v té době 5 roků. Měl jsem jí osahávat na chodbě domu. Ani se mi o tom nechce povídat. Měl jsem tam po chodbách domu a po pavlači chodit nahý. Měl jsem si jí posadit na klín a šahat po ní. Jediné co bylo pravda, že jsem před tím zašel do hospody a měl jsem v sobě asi pět piv. Ale po tom přeci nikdo nemůže být opilý. Pil jsem už hodně dlouho, tak že vím, co mluvím. Z mého hlediska, je to od sousedů velký výmysl. Věřte tomu nebo nevěřte. Vylučuju to úplně. Myslím, že to bylo z finančního důvodu. Oni chtěli koupit můj byt a myslím, že bylo všechno naraženo kvůli tomu, že jsem jim byt nechtěl prodat. Teď, jako odškodné budu ještě na víc platit 250 000,- Kč. To je nespravedlnost. Podle čeho mě odsoudili? Policajti, mě zmlátili, musel jsem to vynucené přiznání podepsat. Právník mi to doporučil. Důkazy? Prý mě viděl bratr té holčiny. Všechno si vymyslel. Chtěl jsem potom na vazbě změnu výpovědi, ale nechtěli mi jí schválit. Policajti mi zakázali něco měnit.“

TRESTNÝ ČIN JSTE SPÁCHAL POD VLIVEM OMAMNÝCH LÁTEK?

Vladimír: „ano, víno, tvrdý alkohol a trochu toho kokainu, na nic si nepamatuju.“

Jakub: „ano, pivo, víno, pervitin, toho bylo trochu, jen malá čára do nosu.“

Miroslav: „ano, ale po 5 pivech nemůže být přece nikdo ožralý.“

DOŠLO PŘI VAŠEM ČINU K POUŽITÍ NÁSILÍ?

Vladimír: „fyzické násilí ne, psychické prý ano.“

Jakub: „ano, škrtil jsem.“

Miroslav: „ne.“

JAK NA VÁŠ ČIN REAGOVALO VAŠE BLÍZKÉ OKOLÍ?

Vladimír: „mají názor, že když mám poruchu a jsem nemocný, měli by mě léčit a ne zavřít do vězení. Snaží se mi pomoci, dostat se do léčebny.“

Jakub: „otec měl veliký problém, nechtěl mě rok vidět. Cítil jsem, že se nemůžu podívat lidem do očí.“

Miroslav: „matka tomu nevěřila, ale od té doby jsme spolu nemluvili.“

MÁTE DIAGNOSTIKOVÁNU NĚJAKOU SEXUÁLNÍ PORUCHU?

Vladimír: „pedofilie. Ok, vím to o sobě, že mě berou lolitky, ale to se změnit nedá, je to v DNA. Stejně jako by z homouše chtěli udělat heteráka.“

Jakub: „nevím o tom.“

Miroslav: „nevím, myslím, že jsem zdrav.“

JAK DLOUHÝ JE VÁŠ TREST?

Vladimír: „6,5 roku.“

Jakub: „8 let.“

Miroslav: „5 let.“

Tabulka č. 14: souhrn odpovědí respondentů v rámci spáchaného trestného činu

Otázka	Vladimír	Jakub	Miroslav
Udělal jste to pod vlivem omamných látek?	ano pod vlivem alkoholu a kokainu, ale nepamatuji se	ano, byl jsem opilý	po 5 pivech přece nemůže být nikdo ožralý
Došlo při vašem činu k použití násilí?	fyzické ne, psychické prý ano	ano, škrtil jsem	ne
Jak na váš čin reagovalo vaše blízké okolí?	mají názor, že když mám poruchu, jsem nemocný, měli by mě léčit a ne zavřít do vězení, snaží se mi pomoci, dostat se do léčebny	otec s tím měl veliký problém, nechtěl mě rok vidět	matka tomu nevěřila, ale od té doby jsme spolu nemluvili
Máte diagnózu sexuální poruchy?	ano	Ano, doted' jsem to nevěděl	nemám, myslím, že jsem zdravý
Délka trestu?	6,5 roku	8 let	5 let

3.3.4 Dopisy oběti

Zde jsou uváděny dopisy napsané respondenty. Jejich obsah je přepsaný v autentické podobě.

Vladimír

Doufám, Jiřino, že vám nekomolím jméno, bohužel v tuto dobu nemám přístup do spisu, tak vás nechci urazit hned na úvod dopisu. Netuším, zda jste můj předchozí dopis obdržela,

když jsem vám jej posílal skrze OS v Mostě, jelikož nemám vaši adresu, ale i tak píše dnes tyto řádky, nejen abych se vám omluvil, ale vám i poděkoval. Zřejmě to zní pateticky, že odsouzený děkuje oběti, za to že jej poslala do vězení, ale pro mě tyto 2 roky byly vykoupením, kdy jsem dostal šanci nahlédnout na svůj dosavadní život a pochopit vše co jsem učinil špatně a kolika lidem jsem ublížil, sice stále nejsem schopen s jistotou říci, zda i vy jste se stala obětí čehosi temného, co se v mém nitru skrývá, či jen msty někoho kdo mi chtěl uškodit. Tak či onak hrůzu, kterou jste musela prožít, mám na svědomí já a za to se vám chci omluvit. Doufám, že čas jednou zahojí i tuto ránu a vy si řeknete: „byl to jen pitomec nějaký, tak proč se bát.“ Rád bych vám nabídl i něco jiného než omluvu, ale bohužel již asi není nic, co bych mohl. Leda svůj život, který i tak už je zničen, a nemá žádnou hodnotu. Zajisté bych vám mohl nabídnout i své služby terapeuta, a ukázat vám kdo doopravdy jsem, abyste měla pochopit, že ten strašák byl přelud, a že vám ode mne nehrozí žádné nebezpečí a třeba bych vám mohl pomoci se vyrovnat s dalšími problémy, jenž se kolem mladé slečny v dnešní době mohou stahovat. Zapřísahal jsem se, že odčiním veškeré zlo, jehož jsem byl původcem, tak proč nezačít zrovna s dušičkou jedné mladé slečny a dát jí k dispozici své znalosti a rady. Zajisté pokud budete mít zájem, se poznat se skutečným Vladimírem, odhalit realitu, jenž byla ukrytá před vámi, za zástěnou kybernetické bestie, která se za mne jen vydávala.

Proto vás prosím o odpuštění nabízím vám smír a znovu vám děkuji za nový začátek. V.

Bavili jsme se Vladimírem o tom, jestli by chtěl dostat podobný dopis o tom, že by jeho agresor chtěl o něj pečovat a terapeuticky napravovat co způsobil. Mluvili jsme o tom, jestli je to reálné. Připustil, že ne, a že chápe. Původně chtěl dopis odeslat, nakonec si to rozmyslel a neudělal to. Přestože se v dopisu za svůj čin omlouval, v realu stále mlžil.

Jakub

Ahoj Aleno,

píše ti tento dopis, jako omluvu za to, co jsem ti způsobil a co jsem způsobil tvé rodině. Neměl jsem v úmyslu ti ublížit schválně. Ani jsem si vlastně pořádně neuvědomoval, že ti ubližuji. Nějak jsem si všechno uvědomil až po delší době, kdy jsem si říkal, že je spousta věcí, ve kterých jsem ti ublížil. Já byl ten, který měl mít rozum, ale zklamal jsem, nejenom sebe, tebe, ale i tvou rodinu. Dost mě to mrzí a doufám, že mi odpustíš, byl bych za to

opravdu moc rád. Když si představím, jaký jste kvůli mně měli starosti, tak se za sebe stydím. Kvůli mé chybě, jsem ti změnil život. Vše mělo být jinak. Ještě jednou, tě prosím za odpuštění a přijmi moji upřímnou omluvu. Ať se ti v životě daří, jak nejlépe to půjde. Přeji ti to, moc si to zasloužíš. *S pozdravem J.*

Mluvili jsme spolu o tíze, kterou v sobě Jakub nosí, kterou také cítil při stylizaci dopisu. Asi by ho stejně neposlal, protože si Kateřina události spojené s jeho činem nepamatuje. Bylo by tedy nevhodné a kontraproduktivní, cokoli jí připomínat.

Miroslav

Zdeno. Pokud ještě nedovedeš číst, dej dopis někomu z dospělých, ať ti ho přečte a vysvětlí. Chtěl bych se ti omluvit za všechno to trápení u výsledků policie, psychologů, které jsi musela podstoupit v souvislosti s tímto případem. Za to co se stalo, ti nedávám vinu, protože jsi nevědomky jednala tak jak jsi byla z domova zvyklá a nebylo ti vysvětleno, že u cizích lidí platí jiná pravidla chování. Myslím si, že vina je spíše na mé straně, protože jako starší jsem měl alespoň trochu předvídat, co se může stát a následovat. Píši ti z vězení, kam mě udáním na policii poslala tvá matka a babička za něco, co se domnívali, že se stalo. Až budeš starší, pokud budeš chtít, všechno ti vysvětlím, jak to bylo a jak ke všemu došlo, ale do té doby se tím zatím sama nezabývej, abys nedošla ke špatným a nepodloženým závěrům. *M.*

Nad tímto dopisem jsme strávili relativně hodně času. Nad otázkami, jestli si uvědomuje, co děvčátku způsobil? Jestli z dopisu vyplývá skutečnost, že se bojí, aby nevyšly najevo pravdivé události? Proč byl obsah dopisu tak pokroucený? Proč psal o omluvě za trápení a o vině, nikoliv však o té svojí. Při odpovědích vypadal a tvářil se, že ho něco trápí, jako by v něm narůstalo odhodlání k něčemu se přiznat. Nakonec se ale vrátil ke svým obvyklým obránám a nedošlo k žádné změně.

Vyhodnocení dopisů oběti, zda respondenti pochopili smysl dopisu, jakou použili formu, jestli projevíli snahu s obětí se vyrovnat a zda by bylo reálné dopis odeslat (viz tab. č. 15).

Tabulka č. 15: vyhodnocení dopisů respondentů obětí

	Vladimír	Jakub	Miroslav
Pochopení smyslu	ne	ano	ne

omluvného dopisu			
Forma dopisu	sebeprosazování	realistická	sebeobhajoba
Snaha vyrovnat se s obětí	ano, ne však na reálném základu	ano	ano
Bylo by možné dopis oběti odeslat	ne	ano	ne

3.3.5 Výsledky hodnocení účasti v programu

Skupina plnila účel programu GREPP, jeho režimové složky, jeho jednotlivé fragmenty. Respondenti měnili náhled na trestný čin na spouštěcí mechanismy, na důsledky trestných činů a eliminaci případných trestných činů v budoucnosti (viz tab. č. 16)

Vladimír: hodnocení dodržování režimových opatření bylo bez negativních poznatků. Nebyl mu uložen žádný kázeňský trest. Dodržoval řád ve všech jeho bodech. V rámci programu spolupracoval. Snažil se dávat zpětné vazby, povinnosti uložené programem plnil. Deník zpracovával na dobré úrovni. Mnohdy však forma sdělení vítězila nad obsahem. Osobní sdělení, vnitřní stavy, pocity zapisoval jen výjimečně, většinou v obecné rovině a v náznacích. Vinu od začátku zastíral. Stejně tak spáchání trestného činu. „*Něco se stalo, ale nejsem si jistý co*“ Po absolvování techniky horké židle přestával se sebeomluvnými výroky a zlehčováním svého podílu viny, ale plně se nepřiznal. V rámci programu pracoval aktivně. Přiznával, že nezdrženlivost a nekontrolované jednání v jeho případě by mohla vést k podobným důsledkům, že by mohl být znovu souzen. Uvědomoval si nutnost sebeovládání. Přestal argumentovat tím, že byl „mimo“ a vůbec nic si nepamatuje. Uložený trest začal verbálně akceptovat. V dopisech domů, však požadoval od rodiny obnovení soudního řízení, protože pedofilii považoval: „*za nemoc, která se musí léčit, a proto by si měl svůj trest odpykávat v léčebně a ne ve věznici.*“

Potřebu řešit problém oběti měl. Podle jeho úhlu pohledu byla dívka obětí, a proto chtěl odčinit její utrpení. Přijal názor nutnosti změny ve svém chování (poživačnost a následná nezdrženlivost). V dopisu oběti však nebyl schopen respektovat oběť, ale řešil v něm své potřeby. Cíl programu v oblasti zvažování možných dopadů svého jednání plnil částečně,

přiznal se, že se vše asi stalo, ale moc si nevzpomíná. Uvědomil si, že trest je důsledkem jeho jednání. V oblasti přijetí důsledků své trestné činnosti, získání náhledu na spouštěcí mechanismy plnil částečně, byl patrný vliv jeho poruchy, preference mladých děvčat. Uvědomil si ale svou roli při trestné činnosti i vlivu konzumace alkoholu na svoje chování. V oblasti omezení a eliminaci možné recidivy plnil. Pokud má dojít k redukci nežádoucího chování a jednání, musí se aktivně podílet na své nařízené sexuologické léčbě.

Doporučení – Musí spolupracovat s odborníky na své nařízené sexuologické léčbě. Domýšlet své jednání. V průběhu programu jsme hledali to co je pravda a co výmysl. Mám pocit, že zkoušel, manipuloval a bavil se nad tím, co všechno ještě vydržíme poslouchat. Zároveň měl chvíle, kdy dokázal reálně mluvit o tom, co bude muset zvládnout, aby po 6 letech vězení, mohl pobývat na svobodě. V závěru programu vinu přiznal i akceptaci trestu. Jestli se se svým tvrzením ztotožnil, a myslel ho vážně, to nejsem schopný odhadnout. Měl jsem pocit, že bral trest, jako přirozenou součást nepochopení společnosti, jeho výjimečné individuality.

Jakub: hodnocení dodržování režimových opatření. Byl přistižen dozorcem, když ležel na lůžku v nepovolené době. Tento jeho přestupek proti vnitřnímu řádu věznice byl kázeňsky řešen pohovorem. To znamená, že mu nebyl uložen kázeňský trest. Ve všech ostatních bodech řád dodržoval. V rámci programu spolupracoval a to na velmi dobré úrovni. Komunikoval a spolupracoval zcela přirozeně. Poskytoval užitečné zpětné vazby. Svoje povinnosti uložené programem plnil. Deník psal na velmi dobré úrovni s dobrou hodnotou písemné výpovědi. Splnění účelu programu. Tady svoje stanovisko k přijetí viny nemusel měnit. Svou vinu od počátku nepopíral. Podle jeho reakcí se až v programu poprvé dozvěděl o své diagnóze. Informaci o své poruše přijal a začal si uvědomovat její možný potenciál. Uvažoval o tom, jaký by mohla mít dopad pro jeho budoucnost. Svoji spáchanou trestnou činnost vzal tedy jako důsledek své poruchy (patologická sexuální agresivita), o které dříve nevěděl. Uložený trest vnímal jako spravedlivý, ale hodně dlouhý. Nic nepodceňuje, začal s léčbou závislosti na stimulačních drogách a chce aktivně po výstupu z věznice spolupracovat ve své nařízené sexuologické léčbě.

Cíl programu, zvažovat možné dopady svého jednání, plnil. Svou vinu přiznával hned od začátku. Uvědomil si, že jeho trest, je důsledkem jeho činu. Nebylo pro něj jednoduché přijmout fakt, že má diagnostikovanou poruchu. Začal chápat a uvědomovat si závažnost a

nebezpečnost své poruchy. V oblasti přijetí konkrétních důsledků své trestné činnosti a získání náhledu na spouštěcí mechanismy, program plnil. Zvědomil si svoje spouštěče. Patologickou sexuální agresivitu ve spojení s alkoholem a neschopností zvládat zátěžové situace. Pochopil, že pokud má dojít k eliminaci jeho nebezpečnosti, musí absolvovat nařízenou sexuologickou léčbu.

Doporučení. Je u něj důležitý rozvoj důležitých sociálních dovedností v oblasti reálného uvědomění si svého osobnostního nastavení. Naprosto vynechat alkohol. Je nutností, aby spolupracoval na své nařízené sexuologické - psychiatrické léčbě.

Miroslav: hodnocení dodržování režimových opatření bylo bez negativních poznatků. Nebyl mu uložen žádný kázeňský trest. Dokázal dodržovat vnitřní řád věznice ve všech jeho bodech, jak si na začátku předsevzal. V rámci programu spolupracoval na průměrné úrovni. Komunikoval, spolupracoval, poskytoval i zpětné vazby. Povinnosti uložené programem plnil, ale občas žehral na fakt, že musí absolvovat program, který vůbec absolvovat nechtěl. Deník zpracovával osobitě, s poměrně dobrou výpovědní hodnotou, i když jeho názory byly diskutabilní. Splnění účelu programu, vytvoření náhledu na svou trestnou činnost a přijetí důsledků své trestné činnosti. Respondent od začátku programu, až do jeho konce, nepřiznal svojí vinu. Zajímavé ale je, že trest přijal. Vypadalo to, že si neuvědomuje závažnost svého jednání. Nechtěl sil připustit to, že je agresorem, který dívce ublížil. Svojí vinu se stále snažil zakrýt tím, že se všechno stalo komplotem příbuzných oběti. Možná pochopil, že by měl významně snížit konzumaci alkoholu, nebo jí úplně vynechat. Připustil možnost, že má potíže s alkoholem, a proto, samostatně vyhledá, po propuštění z VTOS, přinejmenším ambulantní protialkoholní konzultace. Tvzení působilo spíše účelově.

Cíl programu v oblasti uvědomění nutnosti zvažovat možné dopady svého jednání nesplnil. To že zastíral svoje jednání, vedlo k tomu, že si respondent mnohdy protřečil. Vše zřejmě ovlivňovala jeho osobnostní nevyzrálost a odmítání reality, která je pro něho bolestivá a nepřijatelná. V oblasti přijetí konkrétních důsledků své trestné činnosti, získání náhledu na spouštěcí mechanismy neplnil. Užívání alkoholu bagatelizoval. Pokud by si přiznal podíl účinků alkoholu na sobě a domýšlel by dopady svého jednání, k dalšímu selhání by nemuselo dojít. Nemá stanovenou diagnózu. Žádoucí a naprosto nutné je dozrání jeho osobnosti. V oblasti omezení, či eliminaci možné recidivy také plnil částečně. Úplně

přesně si neuvědomuje, jaké následky mělo jeho jednání pro oběť i na něho samotného. Vyjádřil potřebu vyhledat psychiatra nebo psychologa.

Doporučení: Měl by rozvíjet žádoucích psychosociálních dovedností v oblasti reálného sebezáhledu. Měl by se učit domýšlení následků svého jednání a respektování pravidel. Rozeznávat důležité věci od nedůležitých. Měl by důsledně abstinovat, vyhledávat odbornou terapeutickou pomoc při výkonu trestu i v civilním životě.

Tabulka č. 16: zhodnocení splnění účelu programu GREPP

Hodnocení změn	Vladimír	Jakub	Miroslav
Dodržování vnitřního řádu	plnil, kázeňský trest nebyl uložen	plnil částečně, spaní v nepovolené době,	plnil, kázeňský trest nebyl uložen
Plnění jednotlivých částí programu	plnil	plnil	plnil
Výrazné kroky změn	plnil částečně – přiznal, že čin asi spáchal a proto je ve vězení	plnil, a má strach z recidivy	neplnil, nepřiznal svojí vinu
Náhled na trestnou činnost	plnil částečně, projevuje se jeho porucha	plnil,	neplnil, nic nespáchal
Přijetí důsledků trestné činnosti	plnil částečně, trest přijal ale jako nemocný by neměl být ve vězení	plnil	plnil částečně, i když nic nespáchal, trest přijal
Náhledu na spouštěcí mechanismy	Plnil, vše způsobil jeho nestřídmý styl života	plnil	neplnil, alkohol ho údajně neovlivní
Eliminace recidivy	plnil – chce absolvovat ambulantní léčbu	plnil, nastoupí povinnou léčbu	plnil částečně, možná by měl vyhledat odborníka

3.3.6 Hodnocení programu respondenty

Skupina respondentů hodnotila program z hlediska jeho náplně jako náročný, srozumitelný, potřebný a bezpečný. Respondenti pracovali spíše aktivně, řešili svoje problémy, program na ně působil spíše pozitivně a splnil jejich očekávání (viz tab. č. 17).

OVLIVNIL VÁS PROGRAMU POZITIVNĚ?

Vladimír: „*Určitě budu více přemýšlet o svojí chybě.*“

Jakub: „*Zbavil jsem se obav mluvit o sobě.*“

Miroslav: „*V ničem mě neovlivnil. Nic jsem neudělal.*“

OVLIVNIL VÁS PROGRAMU NEGATIVNĚ?

Miroslav: „*Že mi nezrušili hodinové kontroly od dozorců. Nevyspal jsem se.*“

Jakub i Vladimír: „*V ničem.*“

JAKÉ JSTE PROŽÍVALI PŘI PLNĚNÍ ČÁSTI PROGRAMU EMOCE?

Vladimír: „*Často vztek, nedokázal jsem unést význam informací pro mě a jejich dopad. Pravda bolí. Dosáhl jsem i klidu, když jsem si přiznal některé věci.*“

Jakub: „*stud, nejistotu.*“

Miroslav: „*Někdy trochu naštvání až nasranost, když musím snášet ty výmysly o mě.*“

SPLNIL PROGRAM VAŠE OČEKÁVÁNÍ?

Vladimír: „*Dozvěděl jsem se užitečné věci ohledně svojí deviace.*“

Jakub: „*Jsem klidnější, že se s tím dá hodně dělat.*“

Miroslav: „*Ano, v tom, že mám pravdu, že jsem nic neudělal.*“

ZÚČASTNIL BYSTE SE ZNOVU PROGRAMU?

Vladimír: „*Asi ano, nebylo to špatné.*“

Jakub: „*Pokud budu mít možnost, nastoupím do GREPPu II.*“

Miroslav: „*ne nikam už nepůjdu.*“

Tabulka č. 17: zhodnocení přínosu programu pro respondenty

Otázky	Vladimír	Jakub	Miroslav
Ovlivnil vás program pozitivně?	ano, budu více přemýšlet o svojí chybě	ano, zbavil jsem se obav mluvit o sobě	ne, v ničem mě neovlivnil

Ovlivnil vás program negativně?	ne	ne	nezrušili hodinové kontroly, nespál jsem
Prožívali jste v programu emoce?	často vztek, nedokázal jsem unést význam informací pro mě, pravda bolí, dosáhl jsem i klidu	stud, nejistotu	někdy trochu naštvání až nasranost, když musím snášet ty výmysly o mě
Splnil program vaše očekávání?	ano, <i>dozvěděl jsem se užitečné věci ohledně svojí deviace</i>	ano, <i>jsem klidnější, že se s tím dá hodně dělat</i>	<i>ano, v tom, že mám pravdu, že jsem nic neudělal</i>
Zúčastnil byste se znovu programu?	ano	ano	ne

Po absolvování programu GREPP, je pro odsouzené připravena možnost dále pracovat na řešení svého problému v dalším navazujícím terapeutickém, skupinovém nebo individuálním programu v jiné věznici. Tyto programy jsou více terapeuticky zaměřeny. Předpokládá se, že odsouzení, díky dlouhodobému působení terapeutického programu, mohou dojít k zásadní změně v přístupu ke svému problému.

3.4 Diskuse

Tento výzkum otevírá otázku přijetí viny v problematice terapie pachatelů násilné trestné činnosti na dětských obětech. Výzkum, je prvotní sondou v průběhu terapie zaměřené zejména na přijetí viny a odpovědnosti za své trestné činy v Českém vězeňství.

Stanovil jsem si cíle, které jsem formuloval do výzkumných otázek. **Hlavní výzkumná otázka zjišťovala schopnost respondentů změnit náhled na svojí trestnou činnost, vinu, případnou sexuální poruchu.**

Výsledkem tohoto zjištění bylo, že respondent Vladimír svůj náhled dokázal během programu svůj náhled změnit částečně, Jakub přijal veškerou zodpovědnost za svoje jednání a Miroslav jakoukoli změnu odmítl.

Byly položeny i dílčí otázky:

Otázka číslo 1. Změní respondenti v průběhu programu náhled na svůj čin?

Respondent Jakub od začátku přijímal veškerou zodpovědnost, nechápal však, proč se vše stalo. Dokázal během programu vstřebat a pochopit nové informace o své parafilii. Respondent Vladimír byl schopen svůj náhled změnit pouze částečně. Respondent Miroslav nedokázal pohled na svůj čin během programu změnit. Nic nespáchal.

Nepříjemným zjištěním bylo, že náhled na trestnou činnost u Vladimíra a přijetí viny, neznamená změnu v postojích a preferenci sexuálního objektu. Přijal sice svoji vinu za minulý trestný čin zneužití, aktuálně však udržuje vztah s 13 letou dívkou. Vladimír svůj současný trest akceptoval i jeho důsledky, nepřijal však za něj zodpovědnost. Jakub od počátku přijímal svoji vinu, nic nezastíral, byl velmi překvapený, když zjistil svoji diagnózu.

Otázka číslo 2. budou respondenti schopní sebereflexe?

2 respondenti byli sebereflexe schopni, jeden sebereflexe schopen nebyl.

Vladimír přiznal, že nezdrženlivost a nekontrolované jednání, by v jeho případě mohlo vést k opakovaně špatným důsledkům. Mohl být znovu odsouzen. Přijal nutnost podpory sebeovládání a absolvování léčby. Jakub nic nepodceňoval, začal s léčbou závislosti na stimulačních drogách. Uvědomil si svoje spouštěče. Agresivitu propukající ve velkém stresu. Ve spojení s alkoholem neschopnost zvládat zátěžové situace. Pochopil, že pokud má dojít k eliminaci jeho nebezpečnosti, musí absolvovat nařízenou sexuologickou léčbu. Miroslav, zodpovědnost za to, jak dopadl, svaloval na okolí.

Otázka číslo 3. budou respondenti schopní uvědomit si spouštěče svého jednání?

2 respondenti si byli nebezpečí svých spouštěčů vědomi, 1 respondent spouštěče, jako ohrožení podceňoval.

Všichni respondenti byli při spáchání trestného činu pod vlivem alkoholu. Vladimír ví, že je pedofil a tvrdil, že si uvědomil dopad svého konzumního životního stylu na sebe. Jakub ví, že jej drogy, alkohol a vrozená agresivita stále ohrožují. Miroslav působení vlivu alkoholu na jeho osobu velmi zlehčoval a podceňoval.

Výzkum byl založen na třech případových studiích popisujících jednotlivé přístupy respondentů k programu GREPP a sledováním změn. Bylo by vhodné na tuto sondu navázat longitudinální kvantitativní výzkum na ověření zjištěných skutečností. Kolik osob

celkově by bylo schopno změnit svůj celoživotní přístup k přijetí viny a změnit dlouhodobé chování.

Meze výzkumu jsou zejména ve výběru respondentů a jeho malému počtu. Kritéria byla nastavena na subjektivním posouzení hodnotitele. Bylo by vhodné například zkonzultovat tento výběr s dalšími pozorovateli.

Limity výzkumu spatřuji zejména ve vstupu mnoha proměnných v průběhu programu GREPP. Může se jednat o trávení času s jinými odsouzenými, v jiném prostředí, o jiný přístup zaměstnanců VSČR, než na které jsou zvyklí ze standardního VTOS ve své kmenové věznici.

Dopad absolvování programu má vliv na rozhodnutí konkrétního soudce. Ten po argumentech jednoho z respondentů připustil, že je možné při splnění podmínek stanovených soudem, odsouzeného podmíněně propustit z VTOS.

V průběhu programu také docházelo ke stížnostem respondentů na některé odsouzené z jiných ubytoven, kterým se i přes opatření sloužící k zachování jejich bezpečí, podařilo najít způsob, jak „grepákům“ znepříjemnit život. Nadávky, vulgarity, házení igelitových pytlíků s vodou na vycházkový dvůr, výhrůžky. Díky těmto jevům, docházelo v programu k tříštění pozornosti směrem k okolnostem, které bránily soustředit se na průběh programu samotného. Stálo i dost sil uklidňovat odsouzené účastníky a vysvětlovat proč je výhodné soustředit se hlavně na program a nevěnovat zmiňovaným projevům větší pozornost. Samozřejmě jsme odsouzeným připomínali zákonnou možnost, podat si oficiální stížnost na jednání zmiňovaných osob a toto jednání prošetřit příslušnými odpovědnými pracovníky oddělení prevence a stížností.

3.5 Doporučení pro zaměstnance vězeňské služby

Zorganizovat před začátkem programu informativní setkání pro zaměstnance vězňice, kteří se dostávají do kontaktu s těmito odsouzenými v rámci svojí standardní služební činnosti a nejsou členy týmu. V hlavních bodech vysvětlit smysl programu GREPP, dohodnout se na opatřeních, které by zajistily optimální průběh činností programu pro odsouzené i pro tým. Připomenout nutnost profesionálního přístupu k odsouzeným.

Někteří odsouzení v programu spáchali čin, který pro společnost, nebyl tolik nebezpečný a byli potrestáni podmíněným trestem. Protože o těchto skutečnostech většina zaměstnanců neví, převažuje tendence, považovat všechny účastníky programu za „úchyly“ a je k nim následně „adekvátně přistupováno“. Stává se, že si odsouzení během programu na toto chování stěžují. Proto by mělo mít zmíněné setkání účel připomenutí, aby zaměstnanci přistupovali k odsouzeným korektně, nevyřizovali si s nimi svoje vlastní účty, nesnažili se brát spravedlnost do vlastních rukou, měli odstup, ale zároveň profesionální přístup ke všem odsouzeným účastníkům programu GREPP.

Zaměstnanci by měli absolvovat interní nebo externí supervizi

Zaměstnanci by měli mít možnost, pomocí rozhovorů, ventilovat před nestranným člověkem svojí nespokojenost, svoje mnohdy oprávněné rozhořčení. Bavit se o možnostech zvládnutí komunikace s osobami, které jsou jim bytostně odporné. Hledat možnosti řešení těchto situací, pokud se jim toto samostatně nedaří. Také je těžké přecházet z programu GREPP na standardní oddíl, nebo specializované oddělení, k běžným aktivitám. Velice těžce se přepíná a vypouštějí myšlenky na právě prožité situace či sdělení. Napětí z nich mnohdy zůstává uložené a velmi špatně se vytěšňuje.

Je těžké ustát zátěž, tlak situace a vědomí toho, že proti vám stojí pachatel, který znásilnil tříleté dítě, že mu ubližoval, týral ho a následně zavraždil. Na základě nezvládnutí tohoto tlaku a následném neprofesionálním přístupu.

V pokynech pro realizaci programu, by měly být změněny části, které neodpovídají jeho reálnému průběhu. Například část, ve které se říká, že členové týmu nevykonávají

v průběhu programu GREPP žádné jiné aktivity v ostatních odděleních věznice. Tento bod nelze splnit.

Podpora započatého procesu změny u odsouzených

Bylo by velmi prospěšné pokračovat v pravidelných setkáních s odsouzenými, kteří absolvovali program GREPP. Provádět v kmenových věznicích, alespoň jedenkrát za čtrnáct dnů, psychologem nebo terapeutem sezení, na kterých by se pracovalo se závěry a doporučeními z programu. Mohla by se tím účelně vyplnit časový prostor mezi ukončením programu GREPP a začátkem následného programu.

Zřídít větší počet specializovaných oddělení, pro práci s touto cílovou skupinou odsouzených

Umožnit tím edukační a terapeutické působení pro větší počet odsouzených. Ve věznicích, je relativně velký počet odsouzených, kteří nejsou do programů vybráni a zařazeni z kapacitních důvodů.

Vzdělávání

Zaměstnanci vězeňské služby, kteří pracují s odsouzenými páchající tuto specifickou trestnou činnost, by měli absolvovat odborné semináře poskytující vzdělávání v této oblasti.

4 Závěr

Teoretická část práce přinesla možnost seznámit s oběťmi a pachateli násilných a sexuálních trestných činů na dětských obětech. Dále jakým způsobem se ve věznici pracuje s edukačními prostředky. Na základě čeho a jak se stanovují individuální programy zacházení pro odsouzené. Popsal jsem, jakým způsobem jsou stanovena pravidla, podmínky, kritéria a standardy průběhu programu GREPP. Tímto způsobem jsem si připravil výchozí podklady pro své konkrétní šetření s respondenty.

V praktické části jsem představil tři respondenty, vybrané do programu GREPP. Jejich postoje, náhled na sebe a přístupy ke spáchaným trestným činům. Využitím kvalitativních metod šetření, byl to polostrukturovaný, narativní rozhovor, analýza dokumentů a přímé pozorování, jsem zjišťoval, jak se na jednotlivých účastnících, absolvování tohoto programu projevilo. Otázky byly postupně pokládány v částech programu: životopis, vstupní pohovor, „Horká židle“, dopis oběti a při zjišťování významu programu pro samotné respondenty.

Zjištěné výsledky šetření byly průběžně komentovány. Následně pak shrnuty a vyhodnoceny, v rámci splnění cílů programu. Výstupem práce bylo tedy shrnutí výsledků, odpovědí, a informace o tom, jestli respondenti byli schopni změnit náhled na svůj trestný čin, na své osobnostní nastavení. Jestli byli schopni přijmout za svůj čin zodpovědnost, nebo setrvali na svých původních názorech a vinu nepřijali. Jakým způsobem se byli schopni vyrovnat se s obětí svého jednání. Jak se vyrovnávali s tlakem okolí. Také bylo stanoveno doporučení pro jejich nejbližší budoucnost ve věznici i po výstupu z výkonu trestu. Po doporučení respondentům, jsem navrhl i několik doporučení, která by mohla být užitečná pro zaměstnance vězeňské služby, pro vlastní osobu i při kontaktech a práci s odsouzenými, kteří byli odsouzeni za zločiny na dětech.

Práce v podstatě splnila cíle dle předpokladů, kdy 2 odsouzení byly schopni svoji vinu přijmout a 1 ne. První z respondentů vinu přijal bez výhrad a byl schopen v programu aktivně využívat získané informace. Druhý byl schopen svůj náhled změnit pouze částečně. Třetí trval v celém průběhu programu na tom, že nic nespáchal a vše bylo vykonstruováno.

Zkoumaný předmět práce by se mohl stát základem pro další sledování respondentů, kdy by cílem zkoumání mohla být výše uvedená změna náhledu na svojí vinu a trestnou činnost, zda nastoupili do nařízené nebo dobrovolné léčby. Jestli započaté edukační působení mělo faktický vliv na jejich budoucnost. Zda se jim například podaří uspět u soudního jednání při rozhodnutí o podmíněčném propuštění z VTOS. V neposlední řadě by bylo vhodné sledovat proces eliminace projevů poruch, osvojování si psychosociálních dovedností a tím nedopustit opakování tak závažné trestné činnosti.

C3%BDdenn%C3%AD%20statistick%C3%A9%20hl%C3%A1%C5%A1en%C3%AD/2016/TSH%2027.5.2016.pdf

Trestní zákoník: *Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb.* 7. vydání, Praha: Armex Publishing, 2015, 184 s. ISBN 978-80-87451-38-0

Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí: *Usnesení vlády České republiky ze dne 16. 8. 2006 číslo 949: k Národnímu plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008 str. 315* Dostupné z:

http://portal.gov.cz/portal/cizinec/publikujici/trfaa33/vestniky/17694_doc.pdf

Vězeňská služby České Republiky, <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-litomerice-80/o-nas-1593/zakladni-informace-176/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr>

Weiss, P. *Sexuální deviace*. 2. vydání, Praha: Portál, s. r. o., 2008, 360 s. ISBN 978-80-7367-419-9

Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Dostupné z:

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169#cast1>